

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ab Anno Christi 1176. Usque Ad Annum 1203

Fleury, Claude

August. Vind. [u.a.], 1763

VD18 90118022

Dissertatio IV. In Historiam Ecclesiasticam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-66394](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-66394)

DISSERTATIO IV.

IN HISTORIAM ECCLESIASTICAM SÆCULO XII.

§. I.

Quicumque Historiæ Ecclesiasticæ ^{Disciplinæ} partes, hucusque a me editas, ^{mutatio,} collecto animo pervolvit, magnum in Disciplina decem primorum Sæculorum & trium sequentium discrimen sine dubio notavit (*). Illa quidem

(*) Videmus hic Fleurium Dissertationem suam quartam in Sæculum XIII. extendere, licet

ces

dem in decimo jam Sæculo multum antiqui vigoris amiserat; sed plerumque errata ex ignorantia nascebantur, & versabantur circa facta, quæ deinde, simul ac cognita erant, damnabantur. De jure vero consentiebant omnes, veterem Traditionem & Canones esse servandos. Sæculo demum duodecimo novis fundamentis Disciplina superstrui cœpit, & receptæ sunt Regulæ antiquitati ignotæ. Imo putabant plerique, se antiquæ Traditioni inhærere, dum ab ea recedebant, & malum ab errore facti proficiscebatur, quia statuta, recenter inventa, credebant esse antiqua. Semper enim & ubique docuit Ecclesia, Traditionem primorum Sæculorum tam quoad Disciplinam quam quoad Fidei Doctrinam esse tenendam. Egimus suo loco de falsis Decretalibus, quæ primorum trium

Hist. Lib.
XLIV. §. 22.

cet Liber superior LXXIV. ne quidem Sæculum XII. integrum complectatur; unde patet Dissertationes istas non ab ipso Fleurio, sed a quoquam aliis in hunc ordinem fuisse dispositas.

trium sæculorum Pontificibus adscribuntur, in Collectione Isidori Mercatoris occurrunt, & sub finem Sæculi VIII. in lucem prorepserunt. Produximus argumenta, quibus earum falsitas demonstratur. Hæc origo mali fuit. Ignorantia Historiæ & Artis criticæ has Decretales invenit, & regulas heri natas, sub specie doctrinæ sinceræ & antiquæ exhibuit. Bernaldus Presbyter Constantinensis, exeunte Sæculo undecimo scribens, falsarum Decretalium auctoritate deceptus dixit; secundum Disciplinam ab Apostolis eorumque successoribus præscriptam Episcopos vel nunquam vel difficillime in judicio accusari debere. Quia vero inficiari non poterat, hanc Disciplinam Concilio Niceno adversari, & ipse fatebatur, in hoc Concilio Translationes Episcoporum fuisse prohibitas, Concilio Generali fictas Decretales Evaristi, Callisti, & Anteros, Summorum Pontificum, id permittentium, objecit.

*Hist. Lib.
LXIII. §. 52*

Can. 15. Nic.

Post-

Postquam Ecclesia Romana annos centum quinquaginta sub regimine non nullorum Pontificum, Sacram Sedem, qua indigni erant, profanantium, ingemuit, Deus optimus maximus hujus Ecclesiæ, in orbe terrarum primæ, misertus, Leonem IX. dedit, ob spectatissimam virtutem Sanctorum numero insertum. Hunc deinde reliquo Sæculi XI. tempore, & posterioribus Sæculis omnibus, complures alii Pontifices, pietate & zelo restituendæ Ecclesiasticæ Disciplinæ ardentis, secuti sunt, quos inter Gregorius VII. Urbanus II. Paschalis II. Eugenius III. Alexander III. eminuerunt. Verum optima licet voluntas, si scientia destituatur, in graves errores impellit, & quo velocius per tenebras properamus, eo sæpius & majore periculo cadimus. Hi Pontifices, viri maximi, cum auctoritatem falsarum Decretalium usque adeo stabilitam viderent, ut nemini in mentem veniret eas impugnare, crediderunt, teneri se conscientiaæ suæ imperanti obtem-

obtemperare, & Constitutiones, quas in iis legebant, opere complere, persuasum sibi habentes, hanc esse illam Disciplinam purissimam, quæ tempore Apostolorum & in aurea Christianæ Religionis ætate floruisse. Non autem perspiciebant, in illis Epistolis complura principia affirmari, quæ veræ antiquitati haud sane consentanea sunt (*).

§. II.

(*) R. P. Balduinus, quo Adversariorum Fleurii nullus ferocior, in Reflexione ad hanc Dissertationem dicit: *Fleurius Ecclesiam Romanam horrendæ sycophantiæ accusat, quod fraude enormi fabricarit sibi titulos, qualis ille est: Famosa Donatio Constantini Magni.* Et inferius, de falsis Decretalibus ait: *Pontificum, qui has Decretales adoptarunt, tanta fuit auctoritas in Ecclesia, quanta fuit in primis quatuor Sæculis illorum Pontificum, quibus tribuuntur. Si ergo Nicolaus I. Gregorius VII. & multi alii, quibus Fleurius furiose indignatur, aliqua in Disciplina Ecclesiastica mutare visi sunt, gravissima ad id faciendum argumenta habuerint necesse est, vel potius fateamur, eos jure suo usos fuisse, illo Ecclesiæ tempore, quo maxime expediebat.*

§. II.

Concilia.

In falsis Decretalibus Epistolis legimus, non licere sine præcepto aut saltem sine licentia Papæ Concilia celebrare. Ad te vero, Lector

Dist. 17.

benevole! qui Historiam istam memoria tenes, appello, an hujusmodi Constitutionem existere vel servari, non dicam in primis tribus Sæculis, sed usque ad Sæculum salutis nostræ

Ep. Marc.
ad Max.Epist. Julii
ad Orient.c. 2.
to. 2. Conc.
p. 475.

nonum, deprehendisti? Non ignoro, Auctoritatem Papæ ad celebranda Concilia generalia semper fuisse necessariam; nam in hunc sensum accipien-

Nimio fervore abreptus P. Balduinus dicit, Ecclesiam Romanam sycophantiæ a Fleurio accusari. Fleurius, Donationem istam nullatenus esse opus genuinum, ut plurimi alii, prætereaque nihil, dicit. Ceterum non vacat Reflexioni P. Balduini diutius immorari, cum Lector doctus & eruditus ex his satis & Fleurii & Adversarii ejus principia capiat. P. Balduinus, quod litigantes semper solent, Adversarii sui sensum sæpe innoxium aut dubium, ut potest, in malam partem trahit. Pauca quædam, quæ objicit, sunt vera; sed veritatem tituli, quem libello suo proposuit; *Mala Fides Domini Fleurii*, nullibi probat.

cipiendum est quod Socrates Historiæ Scriptor dicit, dari Canonem prohibentem, ne Ecclesiæ ullam Constitutionem sine consensu Episcopi Romani conderent. Dicitque Sozomenus, curam omnium Ecclesiarum ob Dignitatem Sedis suæ ad Papam spectare. De Conciliis vero Provincialibus & ordinariis Romani Correctores Decreti Gratiani agnoverunt, Auctoritatem Papæ non requiri. Porro si ipsa facta consideremus, an vel minimum vestigium petitiæ a Papa licentiæ vel consensus apparet, in omnibus illis Conciliis, quorum Tertullianus, S. Cyprianus & Eusebius meminerunt, ubi quæstiones de Paschate, de Reconciliatione Pœnitentium, de Baptismo Hæreticorum discussæ? An hujusmodi licentiæ mentio occurrit in illis magnis Conciliis Alexandrinis, quæ in causa Arii ante Concilium Nicenum celebrata sunt? An ulla Pontificis mentio sit in Concilio Constantino-politano, a Theodosio Imperatore anno trecentesimo octogesimo primo

*Socrat l. 2.
c. 8. 15. Et ibi
Vales.*

*Hist. Lib.
XII. §. 10.
§. 21.*

*Hist. Lib.
IV. §. 43. V.
§ 45. VII.
§. 7. 27.*

L. XVIII.
§. I.

Conc. Nic.
Can. n. 5.

mo convocato, de cujus Decretis nihilominus S. Damasus Papa & totus Occidens ita consensit, ut secundum inter Concilia æcumenica locum obtinuerit. Silentio prætereo tot Concilia nationalia in Francia, maxime cum Reges secundæ stirpis imperarent, & in Hispania sub Gothorum Regibus coacta. Cumque Concilium Nicenum præcepit, singulis annis in qualibet provincia bis Concilium convocari, an præsumebat, Episcopos Romam ad petendam licentiam missuros esse? imo quomodo ex Asiæ Africæve extremis partibus tam frequenter Legatos Romam mittere potuissent? Convocatio Conciliorum illa ætate ad Ritus consuetos Religionis nostræ pertinere credebatur, eo ferme modo, quo ad S. Sacrificium omnibus diebus Dominicis celebrandum conveniebatur. Hunc morem nihil nisi Infidelium Christianos persequentium atrocitas interrompebat; ut primum autem redibat libertas, ad Concilia agenda confluebant Episcopi, efficacissi-

cissimum conservandæ Disciplinæ remedium. Nihilominus secundum normam, in hac nova fictaque Decretali præscriptam, a Sæculo XII. vix ullum Concilium, cui non Papæ Legati præessent, convocatum, ac sensim Concilia celebrandi consuetudo exolevit.

§. III.

In fictis Decretalibus affirmatur; De Foro Episcoporum. *Ep. Eleuth. c. 2. 3. V. 6. quamvis Victor ep. I. c. 3. Jul. ep. 2 c. 1. Hist. Lib. VII. §. 4.* soli Papæ competere, sententiam Decretoriam in Episcopos ferre, atque hæc Regula sæpius in iis inculcatur.

Verumtamen exempla centum, novæ Regulæ contraria, memineris, Lector, atque ut illustrissimum afferam, causa Pauli Samosatani, Episcopi Antiocheni, quæ urbs prima S. Petri Sedes fuit, in toto Romanorum Imperio nulli, nisi Romæ & Alexandriae, secunda, in Judicio Episcoporum Orientis & propin quarum provinciarum mota est, & ipse depositus, Papa non particeps, quem Episcopi, re peracta, sententiæ la-

B b 3

tæ *Eus, VII. c. 30. to. I. Conc. p. 896.*

tæ certiores fecerunt, quod ex ipsorum Epistola Synodica dispiciamus. Nec Pontifex de hoc iudicio conquestus fuisse legitur. Nihil frequentius in novem primis Sæculis occurrit, quam accusatio & depositio Episcoporum; sed iudicium in Concilio provinciali, omnium causarum Ecclesiasticarum foro ordinario, agebatur. Historiam Ecclesiasticam penitus ignorat, qui putat, nunquam & nullibi causam Episcopi finiri posse, nisi vel ipse Romam mittatur, vel inde Legati Papales accersantur.

Quin imo, etsi aliquis Historiam nesciat, si modo sano iudicio præditus sit, facile capiet, rem fuisse factu impossibilem. Jam enim Sæculo IV. incredibilis multitudo Ecclesiarum in Græcia, in Asia, in Syria, in Ægypto, & in Africa, ut nihil memorem de Occidente, existebant. Plerique Episcoporum erant inopes, & suscipiendis longis itineribus impares; unde ad Concilia Generalia vocati, sumtibus Imperatorum pro-

proficifcebantur. Quo pacto igitur ad iter Romam capeffendum compelli potuiffent, non folum ipfi, fed etiam actores & testes plerumque Epifcopis multo pauperiores? Id tamen fieri debere Auâtor falifarum Decretalium præfumebat; quod quantum a fana ratione abhorreat, tunc maxime patuit cum iftud effectui dare Pontifices cœperunt.

Producam hujus rei exemplum celebratiffimum. Gregorius Papa VII. qui bona fide perfuafum fibi habebat, fe folum omnium Epifcoporum Judicem competentem efle, eos frequentiffime ex ultimis Germaniæ, Franciæ & Angliæ regionibus ad fe venire compellebat. His relinquendæ erant Ecclefiæ fuæ, ut ingenti pecuniæ impendio Romam irent, defendenda erat caufa contra actores, qui sæpe fraudulentè aberant. Induciæ & moræ nafcebantur ex moris, mandata dabat Pontifex, ut in provincia, in qua delicta commiffa erant, documenta perquirerentur, tandemque poft longa iti-

B b 4 nera

nera & tricas pæne innumeras, sententiam decretoriam pronunciabat, contra quam, hoc Pontifice mortuo, & sedente alio, appellabatur, atque quasi nihil actum fuisset, Judicium ab ovo repetebatur. Sæpe Episcopus Romam vocatus non obsequabatur, sive quod per morbum vel paupertatem aut quodcunque aliud impedimentum proficisci omnino non posset, sive quod reum se sciret. Censuras contra se latas contemnebat, & si Pontifex deposito successorem subrogaret, armatorum vi se tuebatur. Vidisti hujus rei exempla, Lector, atque hæc sunt incommoda necessario sequentia, cum ea quæ nunquam facta sunt, nec fieri possunt, exequi aggredimur.

Illud quidem constat, sed raro accidit, quod Episcopi manifeste oppressi, & in Conciliis provinciae suæ nefaria inimicorum factione damnati, ad Papam, utpote omnium Episcoporum Præpositum, & sacrorum Canonum Protectorem, confugerint; idque in Concilio Sardicensi statuitur.

tur. Sed volunt illius Concilii Pa-
 tres, ut Papa, five Legatum mittat
 five non mittat, causam in illa pro-
 vincia, in qua reus deliquit, discuti
 curet, quia nihil facilius, quam Ju-
 dici valde remoto imponere. Id
 ipsum omnibus viribus asserit S. Cy-
 prianus, ubi de Basilide agit, Hispa-
 niæ Episcopo, qui ab Episcopis pro-
 vinciaë depositus obreptitie & sub-
 reptitie a S. Stephano Papa literas
 impetraverat, quibus in integrum re-
 stitui jubebatur. At literarum ista-
 rum Concilium Africaë nullam ra-
 tionem habuit. Annis etiam exin-
 de aliquot idem S. Cyprianus, data
 ad S. Cornelium Papam Epistola de
 Schismate Fortunati, his verbis no-
 tatu dignis utitur: *Constitutum est*
apud nos, ut reus in illo loco, ubi
crimen patratum est, ad examen cite-
tur. Absit ergo, ut Fideles nobis
subditi huc illucve discurrant, & dis-
sidiorum inter Episcopos causa exi-
stant, sed ibi in Judicio stent, ubi tam
accusatores quam testes præsto sunt.
 Ita S. Cyprianus ipsi Papæ scribe-
 bat,

Con. c. 3. 4. 5.

ep. 67.
Hist. L. VII.

§. 23.

Cypr. ep. 39.
Hist. Lib.
VII. §. 8.

bat, ad quem Fortunatus querelas detulerat. Tandem ad Papam refugere, quod a Concilio Sardicensi quibusdam concessum, præcipue locum habere debebat, in causis omnino singularibus maximorum primas Sedes tenentium Episcoporum, quales erant S. Athanasius, S. Joannes Chrysoftomus, S. Flavianus Constantinopolitanus, quibus superior, quem adirent, præter Summum Pontificem non fuit.

§. IV.

Translatio
Episcoporum.

Ep. 2. Evar.
79. 1. sicut
vir.

Callisti. ep. 1.
tom. 1. Conc.
p. 931.

Fictæ Decretales præterea soli Romano Pontifici jus Episcopos ab una Sede ad aliam transferendi tribuerunt. Verum Concilium Sardicense, aliaque, in quibus hujusmodi Translatio districtè prohibita, nec Papam exceperunt, & quando, licet id raro factum, aliquis Episcopus, ita exigente manifesto Ecclesiæ emolumento translatus est, id auctoritate Metropolitanæ & Concilii provincialis factum. Exemplum hujus rei habemus clarissimum in Euphronio Colo-

Coloniensi, quem S. Basilius ad Ecclesiam Nicopolitanam transtulit. *Conc. Sard. can. 1. 2.*
 Tantum abfuit, ut Papa translationi *Bas. ep. 193.*
 Episcoporum aliquid auctoritatis suo *Hist. Lib. XV 11. §. 33.*
 exemplo conciliaret, ut potius Ecclesiarum nulla fidelius quam Romana Canones de non transferendis Episcopis servaverit; nam per annos omnino nongentos nullum Episcopum alterius Sedis ad Sedem Romanam translatum legimus. Primus omnium Formosus fuit, cujus translatio ipsius inimicis præter alia prætextum defuncti sepultique cadaver *Hist. Lib. LIV. §. 12. 27.*
 effodiendi ac illudendi præbuit. Postquam vero falsarum Decretalium doctrina recepta est, Episcopi in Occidente, ubi prius hæc Disciplina ignota erat, frequenter transferri cœperunt, nec Papæ Translationes *Inn. Gest. n. 43. ep. l. 1. 50. 51. &c.*
 damnarunt, nisi illas, quæ præterita ipsorum auctoritate fiebant, ut ex Epistolis Innocentii III. cognoscimus.

Eadem est rerum facies in no- *Creatio Epi-*
 varum Cathedralium Episcopatum *scopatum.*
 creatione. Si falsis Decretalibus *Ep. 1. Clem. to. 1. Conc. p. 91.*
 dem

*Cod. Eccles.
Afr. Can. 98.*

dem habemus, id juris foli Papæ competit, si autem antiquam Disciplinam consulamus, Concilio provinciali hæc potestas erat, atque hæc de re in Codice Conciliorum Africae clarissimus Canon extat. Ac profecto si sola Propagatio Religionis, & Fidelium commodum quæeratur, multo magis rationi consentaneum erat, Judicium Episcopis relinquere; quibus urbibus proprius Episcopus necessarius esset, & quinam viri ad officium Pastorale obeundum magis idonei existerent, quam curam istam ad Papam referre, remotissime degentem, qui non sine magna difficultate Ecclesiarum illarum statum doceri poterat, ut ut enim Mandatarii delegentur, qui commoda & incommoda pensent, nunquam eam cognitionem capiet Judex, quam præsens suis oculis sibi parasset. Hinc etiam S. Augustinus, cum Fussalæ novam Cathedram Episcopalem erexit, non misit Nuncios Romam, sed ad Primate[m] Numidiæ se convertit. Quod deinde hæc institutio ad aures

*Aug. ep. 209.
al. 261.*

*Hist. Lib.
XXIV. §. 34*

res Papæ pervenerit, vitia, quibus *Hist. Lib.*
 Antonius Episcopus laborabat, cau- *XXX. §. 46.*
 sa fuerunt. Non autem conquestus
 dicitur Pontifex, quod Episcopatus
 se incio creatus fuisset. S. Remi-
 gius Papæ non scripsit, Episcopa-
 tum Laudunensem fundaturus, sed
 istud egit, inquit Hincmarus, muni- *Hincm.*
 tus auctoritate Concilii Africæ, id *Opusc. 33.*
 est nixus illo Canone, quem paulo *c. 16.*
 ante citavi. Nempe fictæ Decreta-
 les epistolæ, quæ jure isto solum
 Papam donant, necdum in lucem
 prodierant.

Jam vero si conjunctionem & ex-
 tinctionem Episcopatum spectemus,
 nullum aliud argumentum invenio,
 cur ista auctoritas soli Papæ tribua-
 tur, quam non nulla S. Gregorii te-
 stimonia, a Gratiano relata. Sed *16. Quæ. 1.*
 non attendebat Gratianus, S. Gre- *c. 48. 49.*
 gorium solummodo in parte Italiæ *Hist. Lib.*
 Meridionali, cujus Metropolis Roma *XXXV.*
 est, aut in Sicilia, aliisque Insulis, *§. 17. 19.*
 sacrae Sedi speciatim subjectis, ista
 potestate usum fuisse.

In

In primis Sæculis parvus erat Ecclesiarum Metropolitanarum numerus, si Episcopatum multitudinem spectetur, ut eo plures convenirent Episcopi ad celebrandum Concilium provinciale, cui præesse inter præcipua Metropolitanarum munera numerabatur. At postquam Romani Pontifices de creandis Episcopalibus Cathedris jus possessionis sibi acquiescerunt, multas civitates, imprimis in Italia, nulla urgente necessitate, sed ut honorem exhiberent, Dignitate Metropolitana auxerunt. Concilium Nicenum, cui sine dubio Jus compete-
Can. 6. bat Ecclesias novis prærogativis exornandi, nihil aliud dicit, quam singularum Ecclesiarum privilegia, pro antiqua consuetudine, esse conservanda. Unde discimus, distinctionem Ecclesiarum Metropolitanarum & Patriarchalium jam illa ætate longa possessione fuisse confirmatam. Pontifices a Sæculo undecimo non solum Metropolitanas sed etiam Patriarchas & Primate creaturunt, nullo alio fundamento nixi, quam falsarum Decretalium

*Clem. ep. 1.
 dist. 80. c. 1.
 Anaclet. ep. 2.
 c. 4.*

talium, videlicet primæ Epistolæ, ^{ep. 3. c. 3.} ^{Dist. 99. c. 1.} quæ S. Clementi tribuebatur, ac
 secundæ & tertiæ quæ Anacleti Pa-
 pæ esse credebatur, ubi Apostoli eo-
 rumque successores dicuntur Patriar-
 chas & Primates constituisse in illis
 urbibus, in quibus pro Regimine ci-
 vili præcipui Magistratus degebant,
 & ubi Paganorum *Archiflamines* ver-
 sabantur. Vox barbara hæc est,
 quam frustra alibi quam in istis De-
 cretalibus quæsiiveris. Notasti au-
 tem sine dubio, Lector, quod in pri-
 mis Sæculis Archiepiscopi nomen
 ne quidem notum fuerit. Summi
 Præfules Episcopus Romanus aut E-
 piscopus Alexandrinus, sicut alii in
 minorum gentium urbibus appella-
 bantur. Episcopi in Epistolis mu-
 tuo ad se datis Fratres se se perfecta
 æqualitate vocabant, quod ex inscri-
 ptionibus literarum S. Cypriani vi-
 demus. Quo magis autem caritas
 refrigescere cœpit, Tituli & Cere-
 moniæ augebantur. Episcopus Ale-
 xandrinus primus fuisse creditur, qui
 Archiepiscopi nomen usurpavit, Epi-
 scopus

Cang Gloss.
Arch.

scopus Antiochenus Patriarcha dici voluit, & Africanis nomen Primatis placuit. Sed hæc falsarum Decretalium Auctor nesciebat, unde nullam mentionem Exarchorum Tituli, in Asia celeberrimi, facit (*).

Hujus

(*) Vult dicere in suo fervore Fleurius, ipsam Dignitatem Patriarchalem & Metropolitanam, primis statim Sæculis, quibusdam Ecclesiis competiisse, cum in hoc Paragrapho affirmet, Concilium Nicenum præcepisse, ut Ecclesiarum privilegia pro antiqua consuetudine conservarentur, sed rerum istarum nomina serius fuisse inventa, & omnes Episcopos initio se se Fratres perfecta æqualitate appellasse. Verum tamen etsi in exordio Episcopi etiam Episcopum Romanum Fratrem vocaverint, ex eorum tamen Epistolis, ad Papam datis, omni tempore argumenta apparent, quod in Romana Ecclesia & Romanis Episcopis majorem quam in ceteris Prærogativam agnoscant; idque ex Epistolis ipsius S. Cypriani, quem Fleurius adducit, Episcopi Romani Primatum profitentis, Tom. Hist. II. pag. 308. & 424. notavimus. Posteriore tempore etiam Photius, illud ambitionis & superbiæ monstrum, ut Tom. XII. pag. 14. & 52. memoravimus, in suis Epistolis Pontificem Romanum Patrem appellavit, & Fidei suæ Confessionem Romanam misit.

Hujus tamen Auctoris fide nixus, *Hist. lib. LXII. §. 61.*
 Gregorius VII. Primatum Ecclesiæ Lugdunensis instituit, vel potius confirmavit, cum in Bulla sua Epistolæ Decretalis Anacleti verba referat. Eidem fundamento insistentes alii Pontifices tot Primatus in Francia, in Hispania & in aliis provinciis condere moliti sunt, cum errore facti crederent, his Ecclesiis ad Primatum jus antiquum esse, quod de singulis suo loco ostendi. Quia vero nova hæc jura antiquæ aliorum possessioni nocebant, magnæ inde lites exortæ sunt. Vidisti, Lector, quo vigore *Hist. lib. LII. §. 33.*
 Episcopi Franciæ Primatum a Joanne VIII. Ansegiso Archiepiscopo Senonensi collatum rejecerint. Vidi *Lib. LXIV. §. 30.*
 quantum ejusdem Regni Episcopi posteriore tempore Ecclesiæ Lugdunensis Primatui repugnaverint, quem tandem diuturna possessio stabilivit. Vidisti, quantum reclamaverint Episcopi Hispaniæ, contra Ecclesiarum Toletanæ & Bracarensis Primatum, cujus jura nunquam liquide probata. Unde satis efficaciam inesse Bullæ, *Hist. Eccles. Tom. XVIII.* C c causa

causa non cognita, editæ, qualis Calisti II. in causa Præmatus Ecclesiæ Viennensis fuit, ad antiquum Ecclesiarum ordinem subito evertendum, Episcopis, quorum interest, invitis, nemo existimet.

§. V.

Appellatio.

Nullum majus Disciplinæ Ecclesiasticæ vulnus falsæ Decretales intulerunt, quam quod licentiam ad Papam appellandi immensum extenderint.

Hæc res Falsario potissimum cordi fuisse videtur, cum maxima cura in totum Opus suum regulam illam sparserit, quod non solum Episcopis, sed etiam Presbyteris & generaliter Christianis omnibus, qui se

Anaclet. ep.

1.2.9.9. c.3.8

*Sixt. I. ep. 2.**Sixt. II. ep.*

1.2. F. ep. 3.

*C. ep. 3.**V. ep. 1. Zeph.**ep. 2. Marcel.**ep. 2. Dist. 17.**c. 1. Jul. ep. 2.**Cont. or. c. 2.*

3.4.

vexari censent, in omni casu, recta ad Papam appellare liceat. Nam de Appellatione novem Pontifices, Anacletum, Sixtum utrumque primum & secundum, Fabianum, Cornelium, Victorem, Zephyrinum, Marcellum & Julium loquentes inducit. At S. Cyprianus, SS. Fabiano & Cornelio

nelio coævus, non solum hisce Appellationibus adversabatur, sed etiam solida attulit argumenta, quibus eas non esse recipiendas probavit, & ætate S. Augustini Ecclesia Africæ Appellationibus necdum acquiescebat, quod ex Epistola Concilii, anno quadringentesimo vigesimo sexto celebrati, ad Coelestinum Papam data exploratum fit. Tandem Appellationis a Concilio Sardicensi concessæ, usque ad sæculum nonum, pauca occurrunt exempla, nisi, ut dixi, quod summarum Cathedrarum Episcopi, alium præter Papam superiorem non habentes, appellaverint.

S. Cypri. ep. 59. p. 136. to. 2. Conc. p. 674.

Ubi vero falsæ Decretales in lucem emerferunt, ad sacram Sedem appellandi audacia, in tota Ecclesia Latina, supra omnem modum crevit. Hincmarus, in veteri Disciplina ceteris eruditior, novæ rei generosum pectus objecit, asserens, hoc beneficium solis Episcopis non autem Presbyteris esse concedendum. Legisti deinde Ivonis Carnotensis & S. Bernardi

Hist. Lib. LIII. §. 36.

Hincm. Op. 47. t. 2. p. 768

Ivo. ep. 180. 210.

Bernard. Consi. III. e. 2

C c 2 nardi

nardi querelas contra hunc abufum, qui jam ipforum ætate Viris fanctis enormis videbatur. Demonftrarunt, libertate in omni quæftione, in omni caufa ad Papam appellandi Difciplinam Ecclefie penitus enervari. Ita enim malis Presbyteris, & peccatoribus laicis refractariis femper certiffimum & in promptu effe remedium, quo præpofitorum, vitia fua caftigantium, induftriam & auctoritatem vel omnino eludant, vel faltem debitam pœnam in longum tempus a fe amoliantur.

Sæpe Pontificibus caufam finiftræ exponi, sæpe eosdem ad fententiam obreptitiæ a fe impetratam retractandam fuiſſe coactos. Tandem *Hiſt. lib. LXVI § 33. LXIX § 58.* Epifcopos Judiciorum diuturnitate, fumtuûm gravitate, itinerum labore, plurimisque aliis obftaculis fatigatos, de fucceſſu deſperare, & mala, quibus mederi non poſſent, tolerare.

Ipfis Pontificibus moleſta accidit in omni caufa appellandi licentia, qua impediti, illi ad quos mandata fua dederant, ea exequi non poterant, atque

atque inde illa clausula: *Non obstante Appellatione*, quæ in stylum Curiaë, cum postmodum Pontifices Bullas ederent, tranfiit, ortum traxit.

Porro si Sanctus Bernardus tanto vigore in hunc abufum invectus est, præfumens, Appellationem ad S. Sedem effe de jure necessariam, quid non dixiffet, fi hunc morem Decretalibus fpuriis originem fuam debere fciviffet? quanto vehementius multitudinem negotiorum, quibus Papa obruebatur, damnaffet? Legerat Vir fanctus in Evangelio, Epifcopum, SS. Apoftolorum fuccefforem, expeditum effe oportere a negotiis fæcularibus, ut orationi & prædicationi vacaret, fed confuetudinis pravæ auctoritate prohibebatur, & quia antiquitatis erat ignarus, nesciebatque, quo pacto Pontifices in tot negotiorum labyrinthum incidiffent, nunquam intrepide, quod alias fine dubio facturuf fuiffet, Eugenio Papæ fuafit, rejecto novello more primorum fæculorum fimplicitatem reducere.

Cum igitur hæc ita fuerint, S. Doctor illis sermonibus, quos de Curia Romana posteritati tradidit, clarissime exhibuit, quantum falsarum Decretalium jus recens inventum sacrae Sedi, sub specie proferendae ejus auctoritatis, nocuerit. Nam S. Bernardus Cardinalium Consistorium nobis depingit, in modum Curiae civilis aut supremi tribunalis, in quo a primo diluculo usque ad noctem litigantium causae discutuntur, & Pontificem, in hoc Judicio Praesidem, usque adeo rerum mole obrutum, ut vix horula ad relaxandum animum superesset. In S. Bernardi Scriptis, inquam, dispicimus, Aulam Romanam Advocatis, Curatoribus, Causidicis, suis affectibus turbatis, versutis, avaris, intentis fraudi qua alter alterum decipiant, & clientum suorum opibus ditescant, impletam. Eandem nobis ideam Curiae Romanae creant, quae de rebus gestis sub Pontificibus duodecimi & decimi tertii Saeculi legimus, namque in eorum literis, praesertim in Epistolis
Inno-

Innocentii III. totius orbis Christiani negotia & rationes collectas conspicimus. Vel sola tot Epistolarum expeditio ingenti labore constabat, & quamvis eas Pontifex propria manu non exararet, nec construeret, earum tamen summam scire, & saltem gravissimarum causarum momenta perspicere necesse erat. Quo pacto autem Papæ, tot rerum gerendarum cumulis presso, tempus ad orandum, ad legendum S. Scripturam, ad prædicandum, aliaque officia peragenda, quæ si sustuleris inane est Episcopi nomen, suppetere poterat? ut hic silentio præteream curas, quas terreni Principatus Regimen creat, de quibus postea disseram.

§. VI.

Satis perspicio, ut arbitror, eos, ^{Auctoritatis Papalis extensio.} qui Papæ potentiam ultra omnes limites extendebant, sacrae Sedis auctoritati voluisse consulere, & Primatum asserere. Ergo vel Historiam Ecclesiasticam simpliciter ne-

sciebant, aut præsumebant, Pontifices, doctrina & sanctitate maximos, quales erant S. Leo & S. Gregorius, Jura sua ignorasse, & sua socordia permisisse, ut Dignitas Sedis Apostolicæ vilesceret. Siquidem, si facta consideremus, exploratissimum est, quod potestate in Decretalibus Isidori ipsis concessa nunquam usi fuerint.

Sed, Lector benevole, hujus quæstionis viscera penitus scrutemur. An forte sanctis his Pontificibus argumenta defuerunt, cur ita & non alia ratione Ecclesiam regerent? An non altiora & perfectiora de Religione sapiebant, quam Gregorius VII. & Innocentius III.? Vulgaris ingenii homines sunt, qui nil nisi commodum suum privatum quærunt; at veri Philosophi est, cogitatione sublimiora assequi, & vel solo humani intellectus lumine capere, quod in quacunque hominum societate bonum cujuslibet privati, quin etiam illius, qui imperat, totius Reipublicæ salutis postponi debeat. Porro nefas esset credere,
Jesu

Jesu Christi principia, quibus Ecclesiam suam superstruxit, minus perfecta esse, quam Paganorum Philosophorum Regulæ. Quare gregis sui fidis Pastoribus in hac vita nullum præmium, sed tantum pro mensura caritatis mercedem æternam promisit.

Fateamur igitur sincere, Pontifices in primis quinque vel sex Sæculis sapienter egisse, cum Ecclesiæ universalis bonum proprio vel personæ commodo, vel Sedis suæ gloriæ anteposuerunt. Fateamur, Bonum Ecclesiæ expetiisse, ut causa Ecclesiastica in sua quæque provincia, & ab iis Judicibus definiretur, qui id facilius & majore causæ cognitione possent. Fateamur, necessario cavendum fuisse, ne Episcopi, & imprimis Episcoporum Princeps, quantum fieri posset, ab officiis suis spiritualibus, naturæ sacerdotii intime connexis, unquam abstraherentur, sed quilibet eorum ab illa Ecclesia, in qua cum Deo posuisset, non discederet,

deret, populum suum indefesso labore docens & sanctificans.

Quis bona tam certa tam solida conferre audeat, cum invisâ potestate, qua Pontifex toti terrarum orbi terribilis reddebatur, cum undique Episcopos Clericosque vel Censurarum metu vel gratiæ spe ad suscipiendum longum iter, Judiciumque Romæ subeundum, compelleret?

*Hist. lib.
XXXV.
§. 19.*

*IV. Confid.
c. 2. Et c.*

Non me fugit, ingentem illam Episcoporum aliorumque exterorum hominum turbam magnas divitias in Civitatem Romanam invexisse, factumque, ut Romanorum opes ceterarum Gentium damno cumularentur. Sed pudet me talis lucri mentionem facere, ubi de causa Religionis agitur. Quasivero non tam ideo Pontifices Romæ sedissent, ut sanctam quam ut opulentam efficerent. Multo magis Patris communis nomen meritus est S. Gregorius, cum immensos Ecclesiæ Romanæ census in elemosinas, quas in omnes provincias spargebat largissime, convertit. At illi Pontifices, qui urbem locuplebant,

bant, sanctitatem civibus non afferebant; quin pietatem a se reduci posse desperare videbantur, si horrendam orationem, qua S. Bernardus Romanorum mores sua ætate nobis depinxit, spectemus. Primum omnium tamen Papæ, tanquam Romanorum Episcopi, officium erat, ad eos convertendos vires omnes intendere, ad quod magis, quam ad dirimendas tot exterorum causas, obligabatur.

Decretum Gratiani auctoritatem falsarum Decretalium, quæ omnem paginam implent, confirmavit propagavitque. Quandoquidem per *Hist. lib. LXX. §.28.* ipatium plus quam trium Sæculorum non alii Canones, quam in illa Collectione contenti, noti erant, nec alios vel scholæ vel Judices sequebantur. Quin etiam Gratianus, ut Papæ privilegia extenderet, plus *15. Qu. I. c. 16.* quam falsæ Decretales ei tribuit, affirmans, ipsum Constitutionibus Canonicis non esse subiectum. Quod de suo cerebro expromit, nullo argumento ex auctoritate antiquorum adjecto.

Ita

Ita in Ecclesia Latina de Potestate infinita Pontificis Romani idea confusa nata est; quo principio semel posito plura alia eruta & illata fuerunt, quæ ne quidem falsæ Decretales diferte statuunt, & Theologi recentiores has opiniones, de Primatu Papæ & antiquæ Disciplinæ Regulis, a Fidei Catholicæ substantia haud sane, ut par erat, distinxerunt.

§. VII.

Clericorum
Immunitas.

II. 41. c. 35.
37.

Hist. lib.

XLVI. §. 8.

Capitul. VI.

n 366. al. 281

II. 9. 1. 45.

§. 2.

Præter ea, quæ ad Papam pertinent, Gratianus in Decreto suo novas Regulas protulit, de Immunitate Clericorum, quos nullo casu Laicorum Judicio subesse contendit. Atque ut id probet, complura testimonia ex falsis Decretalibus affert, & legem Theodosio adscriptam ac a Carolo Magno receptam, qua Episcoporum Jurisdictio plus æquo extenditur. Addit locum ex Justiniani Novella truncata, quæ si integra legitur, contrarium probat. Nihilominus Constitutio ista, ita fœde adulterata, S. Thomæ Cantuariensi visa est fundamentamen-

damentum præbere, quo nixus Re-
 gi Angliæ tanta constantia caput ob-
 jecit, ut inde Principis iracundia, &
 Præfulis martyrium secutum sit. Re-
 gula in suo principio erronea erat,
 sed illa ætate a Juris Canonici peri-
 tissimis vera habebatur.

*Nov. 83. c. 1.
 Hist. lib.
 LXXI. §. 6.*

Ex his, quæ affero, exemplis, lu-
 culentissime demonstratur, nihil nobis
 magis necessarium esse Arte Critica,
 quam Scholastici speculativi, homi-
 nes pigri, tanquam nugas pueriles &
 inanem sciendi cupiditatem spernunt.
 Varias linguas discere & accurate
 capere, quamlibet vocem pensare, ut
 propria significatio atque etiam E-
 tymologia cognoscatur, discrimen di-
 ctionis in qualibet lingua, habita tem-
 porum, sæculorum, & locorum ra-
 tione notare, cujuslibet Gentis Hi-
 storiam scrutari, non nisi Scripta an-
 tiquissima & genuina seligere, ea ju-
 dicio reflexo, præsertim quæ ad mo-
 res spectant, legere, his Geographiæ
 & Chronologiæ scientiam jungere,
 ista omnia, inquam, Criticæ Artis
 fundamenta sunt. Fateor hæc omnia
 com-

comparari non posse sine labore gravissimo, & maxima molestia, sed necessaria, ad inveniendam factorum veritatem, quam ratiocinando nemo unquam consequetur. Nihilominus ab his factis sæpe bona malave vitæ Christianæ institutio pendet. Vidiſti enim, lector, quot errata inde originem traxerint, quod plerique Scriptis commentitiis fidem habuerint. Præterea cuivis narrationi sine delictu, quod Critica Magistra abesset, credere plurimi adsueverunt, atque inde evenit, ut tot annales fabulis referti, tot falsa miracula, tot visiones, tot næniæ, quales in Dialogis Cæsarii Monachi leguntur, reciperentur.

Regulis, a Gratiano conscriptis, de Clericorum immunitate nititur Rescriptum Innocentii III. Papæ sub auspicia Pontificatus sui ad Imperatorem Constantinopolitanum datum, ex quo celeberrima quædam Decretalis Epistola excerpta. In ea Pontifex in sensum extortum explicat S. Petri verba, ab Imperatore adducta, ut ostenderet, omnes Christianos, nullo

*Hist. lib.
LXXV.
§. 14. Gest.
An. n. 63.*

*C. Solita. 6.
de Majorit.
Etc.*

nullo excepto, potestati sæculari debere esse subjectos (*). *Apostolus, 1. Petr. 2. 13.* inquit Innocentius, *ita loquitur, ut Fideles in virtute humilitatis contineantur. Rex est supremus Dominus, sed tantum illorum, qui ipsius beneficio bona temporalia accipiunt.* Id est Laici. Quasivero Ecclesia quoque omnia bona temporalia a Potestate sæcularium Principum, eorumque beneficio non accepisset. Prosequitur Papa; Principi potestatem gladii non in omnes improbos datam esse, sed solum in illos, qui gladio ferientes ipsius Jurisdictioni subderentur. Quibus verbis iterum solos Laicos designat, ut Clericos pœnis a potestate sæculari infligendis eripiat, nempe delinquentibus impunitatem præstet. His addit, non licere cuiquam alterius servum judicare, præsumens, viros Ecclesiasticos Principi subditos
non

(*) *Subjecti igitur estote omni humane Creaturæ propter Deum: sive Regi, quasi præcellenti; sive Ducibus tanquam ab eo missis ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum Ec. 1. Petri 2. 13.*

non esse. Tandem affert allegoriam de duobus luminaribus, quæ Deus in cælo posuit, ut significarent duas magnas Dignitates Pontificiam & Regiam. Quasivero in controversia serua quidquam prodesset, loco Regulæ adhibere Allegoriam, pro arbitrio nostro in varios sensus versatilem, quam satis refutasti, si simpliciter negaveris. Ita auctoritas Scripturæ clarissima eludebatur, ut præjudicia ex falsis Decretalibus nata propugnarentur.

§. VIII.

*In Oriente
minor mu-
ratio.*

Ceterum Innocentius III. Papa nemini his Regulis, antiquitati ignotis, magis adversanti, quam Græcorum Imperatori, eas commendare & laudare poterat. Nam Principes Latini, qui usque adeo rudes erant, ut plerique ne quidem literas didicerint, quæcunque eis Clerici, quorum consilio utebantur, de potestate Ecclesiastica suggerebant, credebant, & Clerici isti omnes ex iisdem scholis & ex eodem fonte, scilicet ex Decreto

Gratia-

Gratiani, doctrinam suam hauserant; contra vero in Græcia omnes ex genere honesto nati literarum studiis operam dabant, tam Laici quam Clerici, atque doctrinam suam ex ipsis fontibus, scilicet ex S. Scriptura, ex Patribus, ex antiquis Canonicis Constitutionibus accipiebant; falsas autem Decretales in Occidente proculsas, & latino sermone scriptas, non noverant. Unde antiquam Disciplinam in omnibus quæstionibus, de quibus egi, conservaverant. Vidisti, Lector, quod causæ omnium Episcoporum ac etiam Patriarcharum in Conciliis definitæ fuerint, ac rei sæpe depositi. Quod licentia celebrandi Concilia a Papa non fuerit petita, nec damnati appellaverint. Quod Græci Papam non adiverint in negotio de transferendis Episcopis, aut novis Cathedris erigendis. Sequebantur Canones, quos antiquus Ecclesiæ Græcæ Codex complectebatur. Neutiquam affirmo, hanc Ecclesiam ab omni abusu fuisse immunem, varios enim errores, ubi ferebat occasio, no-

Hist. Eccles. Tom. XVIII. D d tavi.

tavi. Scio Patriarchas, Imperatorum favore elatos, auctoritatem æquo majorem usurpasse, scio, inquam, Imperatores multa potestati Ecclesiasticæ detracta, contra fas sibi ipsis tribuisse; sed denique in forma externa antiquos Ritus tenebant Græci, Canones cognoscebant, eosque reverebantur.

Nemo hic objiciat: Nihil mirum, si Græci nec appellandi nec alterius cujuscunque rei causa Papam adierunt, cum eum jam a Photii ætate pro Capite Ecclesiæ non habuerint. Nam quæro, an forte Græci ante Photii tempora Papam adibant? an in illis etiam Sæculis, in quibus Ecclesiæ Romanæ erant maxime uniti, aliquid eorum, quæ ego nova Disciplina assero esse invec̃ta, servabant? plane ea servare non poterant, cum illo tempore ne quidem Latinis essent cognita, talemque Disciplinam tota Ecclesia ignoraret. Ceterum, cave errorem, Lector, non tam antiquum, ac communis opinio fert, Græcorum Schisma est; quod in alio ser-

mone

mone ostendam, sed interim moneo, hanc divisionem non multo ante captam a Latinis Constantinopolim ad maturitatem pervenisse.

Præterea nullibi lego, quod in disceptationibus, inter Latinos & Græcos ab ævo Leonis IX. & Michaelis Cerularii exortis, Latini ipsis aliquando objecerint & exprobraverint, quod sine licentia Papæ Concilia celebrent, aut cetera novæ disciplinæ capita, de quibus nunc egimus, non servent. Nec etiam exemplum inveni, Græcos Episcopos a Gregorio VII. vel ipsius Successoribus Romanam in judicium vocatos, aut in ceteris etiam eodem modo, quo Latini, fuisse habitos. Nempe sciebant, Græcos non esse obsecuturos.

§. IX.

Leo IX. illique Pontifices, qui, Potestas sæcularis in Ecclesia. ut sarcirent ruinas Sæculi X. & Ecclesiæ Romanæ splendorem reducerent, ad restaurandam etiam Potentiam sæcularem animum adjecerunt, Juris istius fundamenta tum in Dona-

D d 2 tione

tione Constantini, tum Pipini, Caroli Magni, Ludovici Pii, & Ottonis ponebant. Hodie nemo nescit, cujus pretii sit Decretum Donationis Constantini, ejusque falsitatem omnes magis agnoscunt, quam Decretalium I-fidori. Sed illorum Pontificum ætate res ista ne quidem in dubium vocabatur. S. Bernardus eam utique Donationem veram præsumebat, cum scripsit Eugenio Papæ, ipsum non Petri modo sed etiam Constantini esse successorem. Jam in Sæculo nono nota erat & recepta, vixque eruditi in medio Sæculi XV. errorem sibi eximi passi sunt. Græci quoque veram putabant, quod ex Scriptis Theodori *Balsamon* testatum fit, qui his fabulis prærogativas Sedis Constantinopolitanæ superstruxit.

Godefridus Viterbiensis in suo Compendio Historiæ, Urbano III. Papæ inscripto, ubi de Donatione Constantini loquitur; ait, complures existimare, Ecclesiam in primis tribus Sæculis sanctiorem, in posterioribus autem feliciorem fuisse. Quicumque

IV. Confid.
Hist. lib. LI.
§. 14.

L. LXXIV.
§. 50. par. 16.
p. 385.

Hist. lib.
LXXIV.
§. 2.

que pulcherrimam scilicet sententiam protulit, abjectos plane sensus gerebat, ac non solum Evangelii nobilitate, sed etiam humana Philosophia indignos. Quicumque vel parum supra vulgus sapit, facile intelligit, hujus vitæ felicitatem in virtute non in divitiis sitam esse, Christiano autem Evangelio credenti hac de veritate dubitare nefas est; quam nos JESUS Christus & sermone & exemplo clarissime docuit, cum ipse divitiarum omnium ac dignitatum Dominus & arbiter, his omnibus summo contemptu rejectis, ex hoc mundo discedens nihil nisi paupertatem & ærumnas suis Discipulis reliquit. Unde illam meam quæstionem repeto: an forte in Sæculo XI. sapientia superioribus Sæculis ignota eluxit? an Leo IX. & Gregorius VII. S. Leonem & S. Gregorium, utrumque magnum, sanctitate & prudentia superarunt?

Romani hi Pontifices, Viri maximi, necdum forte satis Ecclesiæ suæ tabulas scrutati fuerant, ut Constan-

tini Donationem invenire potuissent? nullo Principatu, nullis Ditionibus potiebantur; nec tamen unquam conqueri auditi sunt, quidquam potestati suæ deesse, vel fuisse subtractum, ita officiis suis spiritualibus intenti, ut Reipublicæ administrandæ tempus nullum suppeteret. Persuasum sibi habebant, duas in orbe terrarum Potestates illa distinctione separari, quam Gelasius Papa disertissime docuit, cum dixit, Imperatores Episcopis in Ordine rerum ad Religionem spectantium esse subjectos, Episcopos autem, illo qui primam Sedem occupat non excepto, in Ordine ad Regimen Reipublicæ politicum, Imperatorum legibus obedire.

*Gelas. ep. 8.
ad Anast.*

Hist. lib.

XXX. § 31.

Exinde vero nemo inferat, non licere viris Ecclesiasticis æque ac laicis bona temporalia omnis generis possidere. Vidisti enim, Lector, a primis Sæculis etiam sub Regno Imperatorum Gentilium Ecclesias bona immobilia habuisse, & Episcopis jure proprietatis varia bona atque etiam mancipia fuisse. Ex quibus sequitur,

tur, quod etiam Dominationes possidere potuerint, postquam Regum impotentia, & subversa Politia, Jurisdictio in quasdam ditiones non nullis jure hæreditario concessa est, & pars Potestatis publicæ privatis tradita. Nam sub Romanorum Imperio ignota fuit ista Dominationis partitio. Nemo tunc Dominus, nemo Princeps, nisi solus Imperator erat. Ubi vero publica Jurisdictio quibusdam fundis & urbibus annexa est, his terris Ecclesiæ datis, utique etiam Jurisdictio dabatur; sicque Episcopi Dignitatem Comitum, Ducum, Principum consecuti sunt, quales hodieque in Germania existunt. Ita etiam, quod a primævo eorum Instituto remotissimum est, Monachi, quos sua humilitas infra omnes homines posuerat, subito subditis & Vasallis imperare visi sunt, eorumque Abbates locum inter Optimates & Principes occuparunt. Omnia hæc jura æquitate nituntur, tam parum enim istis Ecclesia, quam Laici, exui potest. Utque ad Ecclesiam Romanam mea reducatur o-

D d 4 ratio;

ratio; Justitiæ leges enormiter læderet, quicumque huic Ecclesiæ jus Principatus in urbem Romam, & magnam Italiae partem abjudicare præsumeret, cujus possessione per tot Sæcula fruitur, cum Regum plerique meliorem longa possessione Titulum producere nequeant.

Jure igitur damnatus est Arnaldus Brixientis, quod Romanos ad seditionem contra Papam excitaverit, affirmans, nulli Clericorum licere Ditiones, agros, aut quascunque res immobiles possidere, sed ipsis de elemosynis, & a Fidelibus sponte oblatis, vivendum esse. Fateor tamen, quod vehementer optassem, in Scriptoribus Arnaldo coævis invenire argumenta, quibus errores ejus refutabantur. Duæ enim S. Bernardi Epistolæ in hac causa ad Romanos datæ, Declamationes oratoriæ sunt, omissis argumentis, & Jus Pontificis minime dubium præsumunt. Quia nempe Donationem Constantini ad examen non vocabat, ut superius memoravimus; quæ Constitutio, cum genuina

*Ep. 243.
Et 244.*

genuina crederetur, tam factum quam Jus singulare Pontificis demonstrabat. Jus autem commune ceterorum Clericorum, aliunde, ut paulo ante ostendi, stabilitum erat & certum (*).

§. X.

At Clericos memores esse oportuisset Doctrinæ, quam ab Apostolo accepimus; non omnia quæ licent semper expedire. Pensare cum antiquis præstitisset, angustos esse limites humani ingenii, regendis populis, cum potestate spirituali simul & sæculari, non sufficientis. Saltem pruden-

Incommoda
Potestatem
sæcularem
comitantes
I. Cor. 6.)

D d 5 dentiam

(*) Argumenta, quæ hic Fleurius a S. Bernardo & ab aliis requirit, petuntur ex Jure Naturæ, quod Christus Dominus, condens Ecclesiam suam, Clericis non abstulit. Cum enim virtutes Humilitatis & Paupertatis commendavit, non omnem Principatum & rerum temporalium possessionem, sed illicitum ad ea affectum damnavit. Secus ex Verbis Christi: *Reges Gentium dominantur eorum*, Matth. 20. erui posse videretur, ne quidem Laicis Regibus Christianis licere, subditis dominari, quod affirmare nefas est.

dentiam & facta Veterum revereri,
 & perpendere debuissent, si Dona-
 tionis Constantinianæ Constitutio ve-
 ra fuisset, fieri neququam potuisse,
 ut eam S. Leo & S. Gregorius Ma-
 gnus Pontifices nescirent, atque si
 eam extare credidissent, argumenta
 ipsis sine dubio superfuisse invicta, cur
 Principatum in illa Donatione sibi
 assertum rejicerent, quoniam explo-
 ratissimum est, sanctos Viros ab hac
 potestate abstinuisse. Secuta plus
 quam annorum sexcentorum exem-
 pla satis superque demonstrarunt,
 quam sapienter illi egissent. Si Epi-
 scopi non sint simul Principes, vix
 quidquam occurret, de quo ipsis &
 Regibus dissidium nascatur, at cum
 Episcopis amplas ditiones possidenti-
 bus, & principatum obtinentibus, li-
 tigandi non fuit finis. Episcopi, qui
 sanctitate excelebant, fatebantur,
 onus esse gravius, quam humeri sui
 ferre possent, si curam rerum tempo-
 ralium gerere cogerentur. Qua de
 re S. Chryostomus conquestus est, &
 S. Am-

*Synes. ep. 57.
 p. 198. ep. 121*

*Hist. Lib.
 XXII. §. 45*

S. Ambrosius regimen sui patrimonii *Hom. 85. in*
 in Fratrem Satyrum transtulit. *Matth.*

Cum Ecclesia constituit, neminem ad sacros Ordines admittendum esse, nisi qui Continentiæ propositum fuisset amplexus, non solum in Sacerdotibus illam corporis animique puritatem, sine qua sacra Mysteria continuo tractare non decet, requirebat, sed etiam ut Ministrorum præcipui liberi essent a curis, quæ a conjugio separari nequeunt, & de quibus S. Paulus ait, hominem, uxori alligatum, divisum esse inter Deum & Mundum. *I. Cor. 7. 33.*
 Quantula autem est cura rei familiaris privatae, si cum onere totam regendi Rempublicam comparetur? quam leve pondus est mulierem cum quinque sexve liberis alere & regere, si consideremus, quantum sit, centum millibus hominum præesse?

Ita natura comparati sumus, ut objectis rebus sensibilibus multo magis quam spiritualibus moveamur. Principi incumbit punire crimina, seditiosos, & contra se, aut Rempublicam conjuratis, arma opponere. Custodien-

stodiendi sunt fines, defensio patriæ
contra hostes, foris imminentes, sus-
cipienda, nulla occasio ditionem suam
proferendi negligenda. In eam rem
conducendus & alendus est exercitus,
urbes & oppida munienda, conge-
rendæ opes, quibus tantæ molis nego-
tia perficiantur. Necessarium est
cum Principibus vicinis Epistolarum
commercium, exploranda eorum con-
silia, de mercatura, de armorum so-
cietate transigendum. Hæc omnia
viro politico seria videntur & magna,
quibus comparata Ministeria Eccle-
siastica parva & pæne puerilia ipsi
sunt. In Ecclesia cantare, cum com-
precante populo procedere, varios
Ritus peragere, Doctrinam Cateche-
ticam rudibus exponere, munera vul-
garia æstimat, quibusvis minoribus
Clericis committenda, nihilque nobi-
lius, aut magis necessarium, ipsius a-
nimo occurrit, quam suam potentiam
conservare & premere inimicos. O-
rare, legere, sacras Scripturas ser-
tari, ultimo loco ponit, magisque Mo-
nacho quam Principi congrua putat,
nec

nec unquam tempus hujusmodi exercitiis dandum superest. Notasti sine dubio, Lector, S. Bernardum hac ex causa timuisse, ne Eugenius Papa, negotiorum multitudine obrutus, nec *1. Con. c. 2.* sui ipsius curam satis gereret, nec officio Pastoris satisfaceret, sed tandem conscientiae stimulos obstinato animo contemneret.

Dices forte, Lector, Episcopum Principem sibi munera spiritualia reservaturum, & cuidam viro laico regimen Reipublicae commissurum. Nihil minus faciet, ne laicus ille Minister re ipsa Princeps evadat. Sed alteri curam rerum spiritualium committere satius videbitur, cum nihil sit cur timeat Presbyterum, Vicarium Generalem aut Episcopum Suffraganeum. His igitur facile & lubenter relinquet Theologiae & Canonum studium, Praedicationis laborem, curam animarum, de quibus sibi rationem summatim & perfunctorie reddi expetet. Contra vero sedulo & accuratissime cognoscere volet militum suorum numerum, urbium & munito-

mento-

mentoribus robur, vectigalium & æ-
rarii sui rationes. Regiminis politi-
ci partem in viros Ecclesiasticos, qui-
bus magis quam Laicis fident, trans-
feret, qui vero, Clericorum speciem
præbentes, ipso opere Præfecti Sæ-
culares erunt. Si de verborum
meorum veritate dubitas, Lector, co-
gita, qua dispositione potentissimi illi
in Germania & Polonia Præfules
Diœceses suas & Ditiones regant.
Ita experientia tibi veterum sapien-
tiam ostendet, atque Potestatis læcu-
laris ac spiritualis connexionem nec
Religioni nec Reipublicæ profuisse
docebit.

Ut de Religione loquamur, evi-
denter patet, melius Ecclesiæ fuisse
consultum, dum Episcopi non Prin-
cipes & rebus spiritualibus unice in-
tenti, quales erant S. Ambrosius &
S. Augustinus, eam regebant. Hi
plerumque Fidelium Congregationi
præerant, sanctum Sacrificium offe-
rebant, cui semper sermones ad do-
cendum populum jungebant. Ipsi
Concionatores, ipsi Ecclesiarum sua-
rum

rum Theologi, erant. Longe majoris efficaciam fuit verbum Dei in ore Episcoporum, quos propriam Dignitatis auctoritas & eximiam virtutes commendabant, quam in ore simplicis Presbyteri saepe hominis exteri, vel mercede conducti. Theologiam magis serio, & methodo nobiliore Pastores hi, non obstantibus tot aliis & maximis laboribus, tractabant, quam Doctores otiosi, qui subtilissime disputantes non tam veritatis studio, quam Collegas suos superandi cupiditate, novellas quaestiones proferebant. SS. Patres eo solum consilio Quaestiones Theologicas edebant in lucem, ut Haereses, sua aetate nascentes, opprimerent. Minutatim, quantum materia sinebat, Catechesim exponebant, eamque Doctrinam, quae ad conversionem peccatorum & directionem Pœnitentium faciebat, explicabant. Ipsi dissidentes reconciliabant, pacem firmabant, pusillos consilio juvabant, viam virtutis capeffentes ducebant. Quae omnia ex ipsorum Epistolis cognoscimus.

At

At a sanctis hisce Episcopis præter bona spiritualia nihil expectandum, nemini pinguioris fortunæ occasio erant. Verum id quidem, sed hoc ipsum sancti Antistites magno Religionis bono omittebant. Non enim sine gravi causa Iesus Christus, divina Sapiencia, pauper nasci voluit, & omnibus rebus, quibus hominum cupiditas irritatur, destitutus. Oportebat Discipulos non humanis opibus, sed solius veritatis vi & amore virtutis tractos ipsum sequi. Voluit suos sectatores sibi similes existere, atque eos nullis ad sibi adhærendum illecebris, nisi perfectionis desiderio & bonorum æternorum spe capi. Quicumque credit, dona fortunæ, qualiacumque demum, divitiæ, honores, potentia, Principum favor ad introducendum Evangelium idonea esse, fallitur (intrepide affirmo) & spiritu Evangelii non agitur. Hujus rei argumentum omnibus liquet; si enim tibi Christi Religionem prædicanti divitiæ sint aut dignitates, quas auditoribus distribuas, discernere haud poteris,

poteris, quid potissimum ipsos ad au-
 scultandum moveat. Nescies, an o-
 pulentiores vel meliores Christiani
 fieri cupiant. Haud aberit pericu-
 lum, ne neutiquam bonos Christianos
 sed hypocritas efficias. Vel potius,
 ut quod verius est fateamur, nullos a-
 lios discipulos quam hypocritas ha-
 bebis, cum plerique hominum solius
 boni terreni amore tangantur.

Nec dicas, optimum fore, si u-
 trumque, id est, utile dulci misceas, &
 hominum animos, quorum explorata
 est fragilitas, tam caducorum quam
 æternorum bonorum spe trahere vo-
 lueris; nam JESUS Christus, quo ne-
 mo melius mortalium ingenia com-
 prehendebat, nihil unquam suis præ-
 ter æternam felicitatem promisit. His
 ergo, qui talia affirmant, amor pro-
 prius illudit, & cum Evangelium præ-
 dicant, interim hujus mundi opibus &
 honoribus fruuntur, quibus subsidiis
 animas se lucraturos putant.

Sed ad naturam Episcopatus, un-
 de digressi sumus, redeamus, atque ex
 dictis inferamus, ignorantia & sim-

Hist. Eccles. Tom. XVIII. E e plici-

plicitati Episcoporum adscribendum esse, quod Principatum, Potestati Pastoralis additum, ad stabiliendam Religionem quidquam conferre crediderint. Pro sola Ecclesia Romana singulare video argumentum, quo utramque confociari potestatem debere probetur. Quippe quamdiu Romanum stetit Imperium, immensa ejus amplitudo totum ferme Christianum orbem complectebatur, sed postquam Europa in plures Reges, quorum nullus alteri subest, divisa est, si Papa uni eorum fuisset subjectus, timendum erat, ne ceteri Episcopum, alteri obnoxium, Patrem communem venerari detrectassent, ideoque schismata frequentissime Ecclesiam lacerassent. Credibile ergo est, Divinae Providentiae pro Ecclesia sua vigilantis beneficio factum, ut Romanus Pontifex a Regum Jurisdictione exemptus existeret, ac validae ditionis Dominus, ne ab aliis Principibus facili negotio opprimi posset, potestate autem sua spiritali libere uteretur, & ceteros Episcopos omnes in officio contineret.

Hæc

Hæc magni nostra ætate Episcopi sententia fuit.

Si vero generaliter de conjunctione utriusque potestatis in Episcopis agamus, ideo illa haud dubie emolumentum Religioni afferret, quod ita boni mores, qui Doctrinæ Christianæ fructus sunt, facilius inveherentur & conservarentur. Nam JESUS CHRISTUS non ideo solum venit, ut nos veritatem theoreticam doceret, sed venit, sicut loquitur S. Paulus, *ut mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum.* Tit. 2. 14.

Si itaque cura morum finis veræ Politicæ, primumque Principum Christianorum officium est, multo magis perfectio morum ad viros Ecclesiasticos pertinet, quorum est alios ad vitæ sanctitatem perducere. Ceterum illi, quibus obtigit per Principum Ecclesiasticorum ditiones iter facere, nobis dicant, an in iis minus vitiorum & scandalorum deprehendatur, an rarius committantur crimina, an major in via publica peregrinantibus securitas sit, an in commerciis

fides sanctius fervetur, denique an ex eorum Diœcesanis major morum puritas quam ex Principum sæcularium subditis elucescat.

Quin imo nunquam ad aures meas pervenit, populos sub Principibus Ecclesiasticis, si bona terrestria spectentur, majore felicitate, quam sub Principibus sæcularibus, frui. Sed contra, quia sacerdotium a militia abhorret, Principum Ecclesiasticorum populi ab hostibus exteris sæpius læcessuntur. Et quia Principatus Clericorum ad hæredes non transit, propinqui Principis & Præfecti rebus præsentibus, non sine injuria populi, in commodum suum uti solent, de salute Reipublicæ, an nempe civium numerus augeatur, agri excolantur, incolarum industria propositis præmiis excitetur, mercaturæ studiosi adjuventur, artes floreat, omnis generis commoda & abundantia in patriam advehantur, parum solliciti. His enim curis Magistratus in Statu Democratico, vel Reges, posteris de
suo

suo sanguine editis consulturi, magis utique, quam Clerici tanguntur (*).

E e 3 In

(*) Magna fiducia, & libere admodum, ne dicam temere, Fleurius de Principali potestate in Germania cum Episcopali conjuncta disputat, quærit, dubitat, affirmat. Certissimum Possessionis Jus tam bonorum temporalium, quam Principatus sæcularis ipse Fleurius Episcopis non denegat; Dignitas vero potestasque Principalis Episcoporum in Germania Religionis Catholicæ Majestatem mirum quantum exornant, fidemque populorum sustentant. Averruncent Superi! ne Principatus Cathedralium Monasteriensis, Hildesheimensis, & Paderbornensis, si funestus fuerit hujus belli, anno millesimo septingentesimo sexagesimo secundo adhuc Germaniam misere perturbantis exitus, ad manus Protestantium Principum transferantur; nam ingens immineret periculum, ne Fides Catholica sensim ex illis regionibus migrare cogeretur. Ceterum, si aliquando Fleurio obtigisset per Principum & Electorum Ecclesiasticorum Ditiones in Germania iter facere, in iis neutiquam plura vitia & scandala deprehendisset, neutiquam frequentius committi crimina, æqualem in viis publicis securitatem peregrinantibus præstari, æque sancte in commerciis fidem fervari, denique ex eorum Diœcesanis æqualem (ne majorem, ut comparationis odium devitem, dicam) morum puritatem in Germania nostra

In Ecclesia Græcorum nulli occurrunt Episcopi Principes; quia labefactato etiam Imperio suo semper Traditionem Legum Romanarum & sanæ antiquitatis Regulas secuti sunt. Itaque in Græcia tota potestas publica in Principe sita erat, & nulli pars jurisdictionis nisi Magistratum & munera Reipublicæ gerentibus communicabatur, nunquam autem privatis ita commissa est, ut jure proprietatis eam

nostra, ac ex Principum sæcularium ubique terrarum, atque etiam Regis in Gallia sua subditis elucescere, nec etiam eosdem minore sub Episcopis Principibus in temporalibus felicitate frui spectasset, omnemque dubitationem procul abjecisset.

Solide autem differit Fleurius, cum in eodem paragrapho dicit, quod pro sola Ecclesia Romana dispiciat argumentum, quo, utramque consociari potestatem debere, probetur, idque Divinæ Providentiæ opus singulare videatur. Sic enim, post collapsas ceteras omnes Orientis Patriarchales Cathedras, stupentibus omnibus in orbe terrarum contra hanc Ecclesiam Protestantibus, hodieque Romana Petri Sedes stat, & nisi peccata Christianorum noceant, usque ad finem sæculorum, non alibi quam Romæ stabit.

eam haberent. Unde Græcis scandalum creabatur, quod viderent Episcopos nostros Principatus tenere, quos ut contra hostes tuerentur, militem conscriberent, in castra educent, ipsique armis & lorica fulgentibus in aciem procederent. Eorum *Chr. Cass. IV*
 aliquis dicere auditus est, Papam Romanum non Episcopum sed Imperatorem esse. Quæ de Episcopis Græcorum afferro, etiam de Præsulibus Syrorum aliorumque in Oriente accipienda sunt, priusquam in Dominationem Musulmannorum incidissent; postmodum enim mancipiis similiores, quam Principibus, fuere.

§. XI.

Quare spirituali Romani Pontificis potestate, argumentis ex falsis Decretalibus deductis, latius extensa, *Legati.*
 necesse fuit, Jurisdictionis partem aliis committere, cum nec Papa in remotas provincias proficisci, nec omnes Episcopos ad se vocare posset. Hinc a Sæculo XI. frequentissimæ Legationes adornari coeptæ. Legati ve-

E e 4 ro

ro duplicis erant generis, Episcopi vel Abbates illius provinciae, in qua causa discutienda, vel Cardinales Roma illuc missi. Legati ex provincia etiam erant diversi, nempe aliqui speciali Papae mandato constituebantur, alii suae Sedis praerogativa hac auctoritate gaudebant, seque Legatos Natos dicebant, quales Archiepiscopi Moguntinus & Cantuariensis erant. Porro Legati Roma missi Legatos a latere se dicebant, ut indicarent, quod ipsos Papa, latus suum comitari solitos, misisset. Ceterum vocem istam ex Concilio Sardicensi acceperant.

Legati nati aegre ferebant, quod Papa, privilegiis suis praeteritis, alios constitueret; sed Papa majorem fiduciam ponebat in illis, quos libere delegerat, quam in Praesulibus, vel sibi ignotis, vel suspectis. Inter illos autem, quos deligebat, populis gratissimi erant viri, in ipsa provincia degentes, utpote ad cognoscendam causam & sententiam proferendam magis idonei, quam exteri, de provincia remota advecti. Inde, vidisti

Lector,

Ivo. ep. 109.

Lector, quam instanter Ivo Carno-^{Hist. Lib.}
 tensis Pontifices rogaverit, ne Le-^{LXVII.}
 gatos externos mitterent. Tales nec ^{§. II.}
 in Anglia nec in Francia recipiebantur, nisi eos mitti Reges petiissent. Episcopi haud æquo animo conspicie-^{Rog. Hoved.}
 bant, Conciliis suis Episcopos exte-^{p. 476.}
 ros præesse, & multo minus Presbyterum vel Cardinalem Diaconum; hucusque enim omnes Episcopi Cardinalibus non Episcopis antepositi ^{Hist. lib.}
 fuerant. ^{LXII. §. II.}

Nihil vero magis Legatis a latere invidiam creabat, quam eorum fastus, luxus & avaritia. Iter faciebant non suis nec Papæ sumptibus, sed provinciæ, ad quam mittebantur. Ingenti autem comitatu cincti proficisciebantur, nempe viginti quinque saltem equis, hunc enim numerum ne excederent, Concilium Lateranense tertium præscripserat. Quacunque transibant, ab Episcopis & Abbatibus magnifice sustentabantur, & non nunquam Monasteria, ut pecuniæ suppeterent, Vasa sacra vendere cogebantur. Hac de re querelas legi-

Ee 5 it.

c. 4.

IV. Confid.
c. 4. 5.

sti. Sed necdum satis! muneribus quoque cumulandi erant Legati, quæ a Principibus illius provinciæ, sæpe etiam a Partibus, quibus administrabant Justitiam, accipiebant. Saltem necessariæ literæ gratis non expediebantur. Tandem Legationes susceptæ Cardinalibus pro aurifodina erant, unde plerumque divitiis onusti revertebantur. Meministi, Lector, quid de his scripserit S. Bernardus, & quanta admiratione dignum censuerit quemdam Legatum, ab avaritia alienum.

Fructus Legationis sæpissime erat Concilium, quod Legatus, quo tempore & loco ipsi videbatur, convocabat. Ipse Conventui præerat, causas ad se delatas definiebat, & non nullos Canones, ad Disciplinam spectantes, promulgabat, Episcopis approbantibus, vel potius applaudentibus, quoniam non legimus, diu fuisse deliberatum. Ita paulatim Concilia provincilia, quæ quilibet Metropolitana singulis annis secundum Canones celebrare tenebatur, exoleverunt.

Digni-

Dignitas Archiepiscopalis, a Legatorum splendore obfuscata, in titulos & Ritus abiit, quales erant, Pallium gerere, & post Crucem sibi prælatam incedere; sed auctoritas in suos Suffraganeos evanuit, nec alia exinde Concilia, quam præsidentibus S. Sedis Legatis, celebrata. Ego vero (istud oblata occasione adjicio) nullatenus dubito, quin a tempore, quo Legationes erant frequentissimæ, origo repetenda sit illius prærogativæ, qua postmodum Cardinales Romanæ Ecclesiæ (nam quælibet Ecclesia suos habebat, scilicet Presbyteros & Diaconos certis Titulis institutos) omnes Episcopos præcesserunt. Quia nempe in illius ætatis Conciliis conspiciebant Fideles, Cardinales Legatos non Episcopis modo, sed etiam Archiepiscopis, Primatibus, Patriarchis præponi, inde nata est opinio Cardinalitiæ Dignitatis, nulli nisi auctoritati solius Papæ secundæ. Quam etiam vestes Cardinalis, solemnî pompa procedentis, confirmabant; Cappa, & Pileo Legati proficiscentes utebantur.

teban-

*Georg.**Acrop. n.17.*

tebantur. Cumque color ruber pæ conveniret, Legati iter facientes eodem colore ornati, Dominum suum clarius referebant, quod quidam Historiæ Scriptor Græcus notavit.

Hæc fuere exordia maximæ in Disciplina mutationis, quam Ecclesia passa est, videlicet abolitio Conciliorum Provincialium, & Auctoritatis Archiepiscopis debitæ imminutio. Sed, amabo, carissime Lector! an pulcherrimum Hierarchiæ Ecclesiasticæ Ordinem a tempore nascentis Ecclesiæ sapientissime invecum, & per octo decemve Sæcula maximo Religionis bono servatum, sine deliberatione, sine examine, sine causæ cognitione everti oportebat? verum enimvero quam novæ rei causam afferre potuissent? An forte Legati, homines exteri, modico tempore ibi diversaturi, qui mores & linguam Gentis, ad quam veniebant, ignorabant, magis idonei litibus componendis & Disciplinæ restituendæ videri poterant, quam Pastores proprii & perpetui? tum postquam optima licet

Con-

Concilio Decreta promulgaverant, an sperare poterant, Diocelanos ea servaturos, nisi Episcopi sua auctoritate refractarios compellerent? Inde in hoc capite sicut in aliis inferamus, Disciplinam antiquam mutatam fuisse, sed non in meliorem. Nec etiam Religionem, illo ævo, quo frequentissimæ erant Legationes, magis quam alio, floruisse, dispicimus.

Episcopi & Metropolitæ usque adeo jura sua ignorabant, ut ardentè potestatem Legati sibi expeterent, immemores, quantum auctoritas minor quidem, sed propria, & nemini obnoxia, quam amplior, sed ab altero commodata & precario accepta præstaret. Dixisses, Episcopos nihil in Ecclesia potuisse, nisi auctoritate Pontificum Romanorum fulcirentur; Pontifices vero lubenter gratiam concedebant, qua petentes non indigebant, & Pontificiæ Jurisdictionis fines mirum in modum proferebantur.

Ad hunc rerum ordinem pertinet consuetudo, qua tunc temporis frequentissime Transactiones cum Ecclesiis

clesiis peractas, & Donationes eis fa-
ventes, Papa confirmare rogabatur.
Quasivero hæc pacta sine hujusmo-
di confirmatione suo valore fuissent
destituta. Gratia sine necessitate pe-
tita jus parit concedenti, & quod pri-
mum liberæ voluntatis fuit, postea
necessitatis efficitur.

§. XII.

Subsidia pe-
cuniæ.

Pontifices a Sæculo XI. sæpe
Roma excefferunt, sive Romanis, qui
Episcoporum dominationi assuescere
non poterant, sive Antipaparam furo-
re, cogentibus.

* Orvieto.

Tunc autem in propinquis urbi-
bus, scilicet in urbe * veteri, Viterbii,
Anagninæ, quo eos tota Curia seque-
batur, versabantur. Quod notare
necessario debemus, ne Lectores ur-
bem Romam & Curiam Romanam
idem esse existiment. Nullibi autem
lego, quemquam Scriptorum hac vo-
ce *Curia Romana* usum fuisse, ad si-
gnificandum comitatum Papæ, alte-
riusve Episcopi, quia plerisque ad-
modum profana visa fuisset. Non
nunquam

nunquam Papæ ne quidem in tota Italia secure degere poterant, & tunc in Franciam se se recipiebant, ut Innocentius II. & Alexander III. nullibi enim æque tutum ac in Francia asylum Pontifices, persecutionem patientes, invenerunt. Et quoniam in commoratione ista, quæ erat quoddam exilii genus, reditus suos ex Italia non percipiebant, vel Regum munificentia, vel subsidiis a Clericis sponteoblatis, sustentari debebant. Quod, ut de aliis taceam, ex Arnulphi Lexoviensis sermone, cum Concilio Turonensi anno millesimo centesimo sexagesimo tertio initium daretur, habito dispicimus. Hæc fuere principia subsidii pecuniarii, quod deinde Pontifices, sive belli gerendi, sive alterius negotii causa, a Principibus vel Ecclesiis sæpe postularunt, ac primum, movente caritate, concessum, postea tanquam debitum extorqueri cœpit. Quanta in hac vitæ ratione diversitas a moribus S. Gregorii, qui *Basil. ep. 220* ingentem eleemosynæ vim in provincias spargebat, S. Dionysii Papæ, qui *Hist. Lib. LXX. §. 63.* afflictis

Euf. IV.
hist. c. 23.
Hist. Lib.
III. §. 58.

afflictis Cappadociae, provinciae remotissimae, Ecclesiis succurrebat, atque, ut antiquiora repetamus, S. Papae Soteris, de quo S. Dionysius Corinthius illustri testimonio affirmat, in Ecclesias Graeciae fuisse munificentissimum! Nempe ex memoria exciderat nobilissima Christianae paupertatis libertas, & regula a Servatore nostro tradita; *Beatius esse dare, quam accipere.*

Act. 20. 35.

§. XIII.

Quod tota
Veritas sit
manifestanda.

Tristis labor est, sentio, haud boni exempli facta iterum iterumque commemorare, timeoque, ne Lectoribus, quorum major est pietas, quam perspicacia, scandali occasionem praebeam. Dicent forsan, haec facta in narratione historica fuisse dissimulanda, aut saltem, semel relata, non iterum in Dissertatione repetenda. Sed Historiae fundamentum est veritas, quam haud integra fide exponit, qui aliquam ejus partem silentio premit. Principis facies exhibita a pictore, cujus penicillum adulatio duxit;

xit, sincera non est. Hujusmodi plerumque sunt orationes panegyricæ, in quibus quæcunque in homine laudabilia sunt proferuntur, dissimulatis omnibus vitiis. Inepta est hæc astutia, quam viri prudentes oderunt; Lectorem ad perquirendos nævos magis accendes, quos tam folicite celaveris. Estque aliquod mendacii genus, unam tantum veritatis partem proferre. Nemo ad Historiam scribendam obligatur, quicumque vero hunc laborem suscipit, totam veritatem referre tenetur. Dominus Spondanus Episcopus Apamiensis*, postquam eximias laudes Guiciardino Historico tribuit, subjungit: *Si non nunquam Principes, aliosve, de quibus scribit, acriter perstringit, non Scriptoris sed eorum culpa id fit, qui acerbam censuram meruerunt. Quin ipse magis reprehensione dignus esset, si male facta præteriret, quæ manifestata alios sapientiores efficere, & abstrahere potest, ne similia peccent, saltem incusso timore futuræ ignominicæ, juxta illud Evangelii:*

*Ann. Eccles.
an. 1534. n. 18
* Pamiers*

Hist. Eccles. Tom. XVIII.

Et gelii:

*Matt. 10. 26. gelii : Nihil est opertum , quod non
revelabitur.*

Hoc exemplum Scriptores Historiæ sacrae nobis reliquerunt. Moyfes nec populi sui crimina , nec proprios naevos dissimulat. David peccatum suum , cum omnibus adjunctis , posteritati notum fieri voluit , & in Novo Testamento omnes Evangelistæ S. Petri lapsum accurate narra-
verunt. Sinceritate nititur vera Religio , nullius politiæ humanæ , nec artis , nec fuci , indiga.

Sicut Deus mala esse permittit , quæ ne acciderent , efficere potuisset , quia exinde bona pro electis suis eruit , ita credere debemus , divinam sapientiam in nostrum emolumentum conversuram esse cognitionem tot vitiorum , quæ in Ecclesia sua toleravit. Si errores illi ita fuissent sublati , ut nulla eorum amplius superessent vestigia , tunc forte æterna oblivione sepultos non amplius in lucem protrahere oporteret ; sed eheu ! effectus funesti quotidie oculis nostris obversantur , infausta pristinorum malorum
foboles,

foboles, nempe Hæreses, quæ Ecclesiæ viscera ab annis ducentis dividunt, ignorantia & superstitio, quæ in quibusdam Catholicis Regionibus dominantur, & Doctrinæ Moralis corruptio, ex novis principiis nata. An inutile putabis, Lector, gravissimorum malorum originem cognoscere (*)?

Quod si vero memoriam antiquorum errorum delere vellemus, actum ageremus, nisi forte libros omnes & documenta sex septemve posteriorum sæculorum ex omnium hominum manibus oculisque excutiamus. Quis vero ad exequendum hoc propositum sufficeret? Demus, Catholicos con-

F f 2 fenti-

(*) De quibus Catholicorum Regionibus loquatur hic Fleurius, non liquet. Nullum tamen exinde argumentum, ex quo Protestantes Religionem Catholicam damnent, nascitur; si enim alicubi vel superstitio vel superstitionis species grassatur, privatorum errarum & peccatum est, non Ecclesiæ, omnem superstitionem districte prohibentis, & suadentis, ut pusillis, hypocritis, calumniatoribus, ac Protestantibus etiam superstitionis umbra subtrahatur.

sentire, an non reluctabuntur Hæretici? an non eo majore cura hæc monumenta custodirent, quo majore desiderio ea abolendi teneri nos scirent? Cum itaque fieri non possit, ut istorum erratorum memoria obliteretur, an non expedit, ea a Catholicis Scriptoribus fideliter, sincere, simpliciter, sine exaggeratione referri, quam relinqui furori Protestantium, qui Historiam Ecclesiasticam, ubi occurrunt abusus, corrumpunt, adulterant, & doctrinæ suæ peste inficiunt. An non præstet, Christianis optimæ mentis ostendere, medium rationi consentaneum esse tenendum, atque nec nimium laudandi nec vituperandi studio indulgendum? namque non nulli moderni Scriptores in alterutro peccant. Papa non est Anti-Christus, absit! sed neque ab omni peccato est immunis, neque in Ecclesia, sive spiritualia sive temporalia spectemus, Monarcha liberrimus. Vota Monastica neutiquam ex officina Diaboli prodierunt, sed Monachi lapsu temporis rigorem Regulæ relaxarunt, suis-

fuisque divitiis & privilegiis sæpe abusi sunt.

Est in Ecclesia potestas concedendi Indulgentiam, sed pœnitentia canonica magis salutaris fuit. Theologi Scholastici non sunt temnendi Sophistæ, nam sanæ Doctrinæ Traditionem conservarunt, sed quæ dicunt cœca admiratione digna haud sunt, nec ipsi SS. Patribus anteponendi.

Forfitan, nam quis novit vias Domini, aut quis consiliarius ejus fuit? forfitan ideo permisit Deus, Ecclesiam suam his vitiis turbari, ut propria experientia discerent Fideles, sua præcepta ad literam esse servanda, & Religionem Regulis prudentiæ mundanæ non fulciendam.

Putas, beatiorem te futurum, si divitias & virtutes conjungas. Sed experieris, quantæ difficultatis res sit, simul virtutes colere, & opibus abundare. Credis, a potestate sæculari majorem auctoritatem sacerdotio accedere; sed sic genuina Sacerdotis auctoritate, quæ in existimatio-

Ff 3

ne.

ne, amore & fiducia populi fita est, amissa, umbram captabis. Speras, fore, ut terribilis evadas, & obedientiam promptam extorqueas, si Censuris Ecclesiasticis haud parcas; falleris, poenae spirituales si crebro nimis inferantur, contemnuntur & fructu carent. Saltem ex factorum praeteritorum evidentia saepe, & Patrum tuorum error tua Doctrina fit.

Duo hominum genera carpunt licentiam, qua facta, haud sane laudanda, a Scriptore Historiae Ecclesiasticae referuntur. Aliqui sunt Politici & profani, qui, cum veram Religionem non cognoscant, eam eodem in pretio ac falsam habent, putant esse inventum humanum, quo vulgus in officio contineatur, eaque omnia silentio involvenda esse credunt, quaecunque Religionis reverentiam in populorum mentibus imminuere, id est, ipsorum opinione, errorem eximere posset. Cum his Politicis res mihi non est. Omnia enim ab ovo repetenda essent, atque ipsi ante omnia docendi ac convertendi. At satisfacien-

ciendum mihi esse credo, idque maxime, si possum, cupio, viris probis & anxiiis, qui piissimi quidem, sed non satis eruditi, cum improbis paulo ante memoratis trepidant, ubi non est timendi locus, ad hos dicerem, quid formidatis? an cognitionem veritatis horretis? ergo in errore aut saltem in ignorantia perseverare vultis? an vero, salva conscientia, hæc ignorare vobis licet? vobis, inquam, quorum officium est, ignorantes docere? Viris Ecclesiasticis enim loquor, quibus præcipue Historiam Ecclesiæ & Religionis scire incumbit.

Quis Scriptor, in Sæculi nostri luce, contendere possit Constantini Donationem, & Isidori Decretales non esse commentitias? si autem falsæ sunt, quo pacto doctrina, ex fontibus inquinatis hausta, pura esse possit?

Restat, ut bona fide fateamur, Gregorium VII. & Innocentium III. falsis decretalibus, & Theologorum ætatis suæ noxiis ineptisque argumentationibus deceptos, plus quam

par erat auctoritatem suam protulisse, atque hac ipsa extensione invidiosam effecisse. Absit, ut errorem defendamus, cujus causam cognoscimus, & effectus desolendos sentimus!

Nam, quidquid dicant Adversarii, exploratissimum est, quod prima Saecula majorem quam posteriora Sanctorum Pontificum numerum Ecclesiae dederint, quod mores Ecclesiae Romanae castigatiores, & Disciplina perfectior fuerint.

Quis vero credat, quod tunc demum Pontifices jura sua cognoscere, & totam potestatis suae amplitudinem adhibere inceperint, cum vita eorum minus quam Antecessorum suorum sancta, & gregis Romani, ipsis singulariter commissa, minor pietas fuit?

Haec consideratio contra novae disciplinae regulas ingens affert praesudicium.

§. XIV.

Rigor in Hæreticos.

Porro nulla alia in Disciplina mutatio magis Ecclesiae famae nocuit, quam rigor contra Hæreticos aliosve Excom-

excommunicatos adhibitus. Obser-
 vati, Lector, quam acriter Severus
 Sulpitius ambos Episcopos Idacium
 & Ithacium vituperet, quod opem
 Judicum sæcularium expetierint, ad
 Priscillianistas ex urbibus ejiciendos,
 & probrum Episcoporum ordini illa-
 tum dicat, quod eos in Curia Gratiani
 Imperatoris persecuti fuerint. Hos *Hist. lib.*
 Episcopos deinde multo magis omnes *XVII. §. 58.*
 boni indignati sunt, cum eos in urbem *Sulp. hist.*
 Trevirensis cum reis proficiscentes *lib. 2.*
 conspexerunt, ut ibi Actorum offi-
 cium obirent.

Urgebat Ithacium S. Martinus,
 ut a proposito desisteret, & Maximum
 Imperatorem rogabat, ut parceret
 Hæreticorum sanguini. Postquam
 autem ultimo supplicio sublati fue-
 runt, S. Ambrosius & S. Martinus
 nec cum Ithacio nec cum Episcopis, in
 ejus communione perseverantibus,
 amplius communicarunt, quamvis illi
 Imperatoris tutela fruerentur. *L. XVIII.*
 Quin *§. 29. 30.*
 Theognostus Episcopus sententiam
 in eos publice denunciavit. Tandem
 S. Martinum toto reliquæ vitæ tem-

pore pœnituit, quod ad tempus cum Ithacianis communicasset, et si id nullo alio fecisset consilio, quam ut vitam innocentibus servaret (*). Usque adeo res horrenda videbatur, Episcopos mortis his Hæreticis illatæ participes extitisse, non obstante, quod n. 39. Priscillianistæ aliqua abominandæ Sectæ Manichæorum pars essent.

Ep. 100. at.
127.

Hist. Lib.
XXII. §. 18

Donatistæ, maxime vero eorum Circumcelliones in Catholicos inaudita crudelitate sæviebant. Nihilominus Epistolam S. Augustini ad Donatum, Africæ Proconsulem, amicum suum, cui Decreta in Legibus Cæsareis exequi incumberebat, scriptam habemus in hunc modum: *Quando in Judicio coram te Ecclesie causa agitur, quantumvis atroces sint injuriæ, quas passa est, rogamus; noli commissi tibi in reorum vitam necemve arbitrii memor esse. Noli has preces nostras pro iis ad te delatas, quorum*
emert-

(*) Nempe, S. Martinus non solum pro Hæreticis, sed etiam pro aliis miseris damnatis, deprecaturus advenerat.

emendationem a Deo petimus, spernere. Ut enim fileam, nos nunquam a proposito, improbos bonitate nostra vincendi, dimoveri oportere, cogita solis Viris Ecclesiasticis curæ esse, pro causis Ecclesie ad tuum Tribunal converti; si ergo reis vitam adimis, nobis simul eripis accusandi libertatem, & licentius profecto in nos furent, si sciverint, in iis nos deprehensos angustiis, ut hostibus jugulum præbere cogamur, ne contra Leges Christi in hostes crudeles simus, si a nobis accusatos gladio percusseris. In Epilogo verba addit notatu dignissima: Ut cunque grande sit malum, a quo homines abstrahere cupias, & magnum sit bonum, quod ut amplectantur persuadere velis, in isto labore plus oneris quam utilitatis invenies, si vi illata cogas, quam potius docendo allicias & permoveas.

Eadem mansuetudine S. Augustinus elapsis exinde aliquot annis Marcellino Comiti pro Donatistis scripsit, qui quemdam Presbyterum Hipponensem necaverant, & alium mutilave-

Ep. 133. al. laverant. Obsecrat, ne tanta atrocitate, quanta ipsi Catholicos habuissent, in reos animadvertat, & subjungit: *Possemus quidem eorum mortem dissimulare, quia eos nec accusavimus, nec tibi tradidimus. Optamus tamen, ne fervorum Dei caedes poena talionis vindicetur.*

Hist. lib. XXII. §. 47.

ep. 134. al.
160.

Scribens quoque Apringio Proconsuli, ait; Acta Judicii, contra Hæreticos illos instituti, in Ecclesia prælegenda esse, ut illos, quos seduxissent, ad frugem reducerentur, & addit: *Vis, ut nobis non liceat hæc Acta usque ad finem recitare, si miserorum cruentum exitum referant?*

ep. 139. al.
158.

In alia ad Marcellinum Epistola dicit S. Pater, probrum inferi fervorum Dei Martyrio, si Judices eorum mortem, effuso persecutorum sanguine, ulciscantur. Tumque exemplum Martyrum Anagninensium adducit.

Hist. lib. XX. §. 22.

Erant vero hi Martyres tres Viri Ecclesiastici a Barbaris territorii Tridentini, quibus Evangelium prædicabant, occisi. Capti quidem sunt latrones, sed exorantibus Christianis vitæ

vitæ gratiam facile concessit Imperator. Ante annos vero decem duodecimve illo martyrio superiores, cum Marcellum Episcopum Apameensem in Syria Pagani vivum flammis tradidissent, quod ipsorum fanum diruisset, & filii ejus peremtum patrem ulcisci vellent, id Provinciæ Concilium prohibuit, pronuncians, æquum non esse, pœnas exposcere ob cædem, pro qua magis gratiæ Deo agendæ essent. Ex pluribus aliis exemplis istud potissimum mihi visum est referendum, quia nihil clarius ostendit, quo spiritu Ecclesia ageretur, quam totius Concilii definitio.

Lib. XVIII.

§. 39.

*Sozom. VII
c. 16.*

Verum sanctissimæ Disciplinæ hujus oblivio jam Sæculo VIII. irreperat. S. Bonifacii Moguntini mortem illius Regionis Christiani ultimi sunt, & multi Gentiles in illo furore interfecti. Cum Boleslaus S. Wenceslaum Ducem Bohemiæ, fratrem suum, odio Religionis accensus, trucidasset, Otto I. Rex Germaniæ pœnas mortis Martyri illatæ, moto bello expetiit. Cum Boleslaus, crudelis dictus

Hist. lib.

XLIII. §. 21

Hist. Lib.

LV. §. 21.

Hist. Lib.

LXII. §. 62.

Hist. lib.
LXXII.
§. 34. 37.

dictus, Rex Poloniæ, Sanctum Stanislaum Episcopum Cracoviensem sua manu obtruncasset, a Gregorio VII. Papa Regia Dignitate exutus est, si Scriptoribus Historiæ Polonis fides. Ut caedes S. Thomæ Cantuariensis peracta est, Rex Franciæ & Archiepiscopus Senonensis, Regis affinis, missis ad Papam Nunciis petierunt, ut se sceleris Vindicem exhiberet, licet occisum Archiepiscopum Martyrem affirmarent. Ac Pontifex vix summis precibus flecti potuit, ne, Rege Angliæ excommunicato, Regnum quoque totum Interdicto subjiceret, quibus fulminibus iæta Regum folia illa ætate periculose vacillabant. Quare perterritus Rex in Hiberniam fugit, donec per nuncios certo constaret, ipsum Romæ fuisse absolutum. Innocentius III. Papa durissime consuluit in Comitem Tolosanum, qui necis Beato Petro de Castronovo* paratæ auctor habebatur. Nam eum excommunicatum denunciari iussit, omnes, qui Comiti juramento obstricti essent, absolutos decla-

Hist. lib.
LXXVI.
§. 38.

* Castelnau

declaravit, & cuiusque Catholico-
 rum potestatem fecit, qua manus Prin-
 cipi huic injicere, ac ipsius Ditiones
 occupare liceret. Tandem ab anti-
 quæ Disciplinæ Ecclesiasticæ leni-
 tate nihil magis alienum, quam Hen-
 ricus Archiepiscopi Coloniensis furor,
 quo mortem S. Engelberti Anteces-
 soris sui ultus est. Ut primum Ar-
 chiepiscopus electus est Henricus,
 jurejurando se obligat, nunquam,
 quoad viveret, daturum se quieti ca-
 put, prius quam reus paricidium san-
 guine luisset. Tum corpus peremti
 secum ad Comitiam deferri jubet, fu-
 nus Regi * Principibusque ostendit,
 Imperii Bannum contra Fridericum
 Comitem, facinoris auctorem, denun-
 ciari curat, mille marcas argenti pro-
 ditionis præmium per præconem ei
 promittit, quicumque Fridericum sibi
 dederet, tradenti geminam merce-
 dem persolvit, & captum, frustra que
 sincerissimam facti pœnitentiam pro-
 fitentem, ense carnificis ferit.

Si ea, quæ ad Hæreticos specta-
 bant, repetamus, illi, qui Aureliani
 depre-

Hist. lib.
LXXIX.

§. 11. 12. 20.

vit. S. Engel.
Sur. 7. Nov.

* Germaniæ

Hist. Lib.
LVIII.

§. 53.

Hist. lib.
LXVI. §. 10.

l. 9. Cod.

Theod. de
hær. l. 12.

Hist. Lib.
XVIII.

§. 9.

Hist. Lib.
XXXI. §. 59.

Can. 27.

Hist. Lib.
LXXIII.

§. 22.

deprehenſi fuerunt, ſine mora in ignem coniecti; etſi Epifcopi ſupplicium non expetiſſe, nec etiam obliſſe leguntur. At Bogomilos Manichæos, ceu etiam illos, quos Alexius Comnenus Imperator Conſtantinopoli detexit, ipſi Clerici & Patriarcha flammis addixerunt. Nam hoc ſupplicio tolli ſolebant Hæretici, qui Cathari, Patarini, Albigenſes, pro diverſitate provinciarum, dicebantur, omnes vero Manichæi. Hi capite damnati fuerant, jam Sæculo IV. ab Imperatore Theodoſio, & poſtea etiam a Juſtino Imperatore; nec gravior merito erat pœna, cum omnibus bonis abominanda docerent, agerentque, ſed eam urgere Viros Eccleſiaſticos non decebat. Quandoquidem memoravimus, Concilium Lateranenſe ſub Alexandro III. agnoſſe, vindictam cruentam ab Eccleſia rejici, quamvis legibus Principum Chriſtianorum ad reprimendos Hæreticos adjuvari patiatur. Certa ſemper & conſtans fuit hæc Regula.

Sed

Sed ipso opere non semper impleta. Quando Innocentius III. Papa, datis literis, Philippum Augustum Regem stimulabat ad inferenda Albigen-^{ap. Rain.} ap. Rain. 1204. n. 65. libus arma, & quando Bellum sacrum^{Hist. Lib. LXXXVI.} in eos movendum in Francia prædicari jubebat, an vindictam cruentam^{S. 47.} rejicere dici poterat? De Bello sacro in Palæstinam summam in alio sermone differam, hic mihi solum de pœnis Hæreticorum verba facere animus est, & candide fateor, quod facta virorum Ecclesiasticorum in Sæculo XIII. cum moribus Sanctorum in Sæculo IV. conciliare nequeam. Cum conspicio Episcopos, & Abbates Ordinis Cisterciensis Ductores exercituum, a quibus Hæreticorum^{Hist. Albig. c. 16. c. 37.} agmina ingenti strage, quod in obli-^{Besiers.} dione Bliterarum * factum scimus, * fundebantur. Cum audio Abbatem Cisterciensem mortem Hæreticorum Minerbiensium exoptare, quamvis ipse, Monachus & Sacerdos, eos aperte condemnare non auderet. Cum lego, hos miserabiles a militibus facris, ut sæpius refert monachus de^{Hist. Eccles. Tom. XVIII.} Gg Vaux-

Vauxfernai, seu Vallis Sernaji, in Historia a se composita, maximo gaudio concremari, veræ Ecclesiæ manfuetudinem & spiritum non amplius dignosco.

Porro, quando Hæreticorum vitæ non parcebatur, obstupescendi locus non est, quod bonis suis privarentur. Inde vidisti, Lector, Gregorium VII. Suenoni Regi Daniæ Provinciam opulentam, quam Hæretici tenebant, obtulisse, uni filiorum suorum loco patrimonii concedendam. Quasivero Ditiones Hæreticorum jure primi occupantis acquiri legitime possent. Exinde Canonistæ Regulam statuerunt, Hæreticis non esse jus quidquam possidendi, nisi quibusdam locis S. Augustini a Gratiano re-
 latis. Sed ad omnes Hæreticos, & ad omnia eorum bona extenderunt, quod S. Augustinus solum de Donatistis, de mulctis pecuniariis, ipsis injunctis, & Bonis Ecclesiæ, quæ restituere compulsi fuerant, affirmabat, abjicite, Lectores, Graiani Notas, Synopsin & animadversiones novas,
 legite

11. ep. 51.

Hist. Lib.

LXII. §. 19.

Dist. 8. c. 1.

23. q. 7.

Aug. in Jo.

tract. 6 in

fine ad Vin-

cent. ep. 93.

al. 48. ad

Bonif. ep. 85.

al. 50.

Hist. Lib.

XXIII. §. 39.

legite Autographum, & deprehendentes, nihil illud nisi lenitatem & caritatem redolere, & de nulla alia re ibi agi, quam de Restitutione æquitati consentanea, & pœnis ad convertendos Hæreticos, medicinæ loco, adhibitis.

S. Gregorius Nazianzenus Constantinopolim vocatus, etsi tota Theodosii Imperatoris potentia contra Hæreticos uti potuisset, nulla tamen iis arma, nisi Christianæ patientiæ scutum objecit. Non molestus accidit Magistratibus, non rigorem Legum adhiberi petiit, quas contemnebant. Non solum bona eorum ærario Principis inferri non postulavit, sed ne quidem eos ad restituendos immensos Ecclesiæ suæ redditus, quos ab annis quadraginta diripiebant, compulit. Cuidam Sicario, qui ipsum percussurus usque in ejus cubiculum se penetraverat, generoso pectore ignovit. Se Ecclesiam intrantem lapidibus impeti patienter tulit, & cuidam amicorum petulantiam indignanti respondit: *Bonum est, improbos puniri ad*
Gg 2 aliorum

Hist. lib. XVII. §. 50. 62.

ep. 81.

aliorum correctionem, sed melius & quasi Divinum, fortiter pati.

Lib. I. ep. 10.

At nobilissimæ mentis sensus e memoria hominum exciderant Sæculo XII. in quo Petrus Cellensis, S. Thomæ Cantuariensi scribens, agebat; solam patientiam primævæ Ecclesiæ, ab hostibus externis lacescitæ, partem fuisse; *Nunc vero, addebat, postquam ad ætatem maturam pervenit, filii refractarii castigandi sunt.* Quasivero Ecclesia, Theodosio Magno imperante, maximo robore non viguisset, aut infirmitate magis quam voluntate persecutiones Gentilium ac Hæreticorum passa fuisset.

§. XV.

Disciplina
Pœnitentiæ
mutata.

Tristi & fastidiosæ orationi finem imponam, postquam de mutatione Pœnitentiæ Ecclesiasticæ aliqua dixerò.

Pœnitentiæ publicæ ritus in supplicia & pœnas temporales mutabuntur. Supplicia dico spectacula illa horrenda, quæ populo exhibebantur,
cum

cum Pœnitens procederet nudus us-^{v. Lib.}
 que ad cingulum, pendente de collo ^{LXXIII.}
 fune; virgas manibus tenens, quibus ^{§. 12.}
 deinde a Clericis cædebatur. Quam ^{LXXV.}
 pœnam, ut alios fileam, Raimundus ^{§. 56}
 senior, Comes Tolosanus subire coa-^{Hist. Albig.}
 ctus est. Nullus dubito, quin ex his ^{n. 12.}
 originem traxerit consuetudo, pluri-^{Hist. Lib.}
 bus jam Sæculis in foro sæculari ^{LXXVI.}
 recepta, sed toti retro antiquitati i-
 gnota, quam *Multam honorariam* di-
 cimus, cum reus Deum hominesque
 delicti veniam publice rogare jube-
 tur. Inde etiam ortæ sunt societa-
 tes Pœnitentium, in quibusdam pro-
 vinciiis institutæ; sed plerique fratres,
 omisso rigore, solum pœnitentium
 nomen gerunt. Porro hujusmodi
 Pœnitentia magis speciosa erat quam
 feria, nec sufficiens contriti cordis
 argumentum, sed sæpe timoris, ne rei
 bonis suis temporalibus privarentur,
 effectus. Comes Tolosanus Cruci-
 gerorum arma, quæ ipsi inferri Pa-
 pa jusserat, pertimescebat. Atque,
 si altiora repetamus, cum Henri-^{Hist. lib.}
 cus IV. Imperator a Gregorio Pa-^{LXII. c. 37.}
 39. 40.

G g 3 pa

pa VII. a Censuris absolvi humillime petiit, tres dies usque ad noctem jejunans & ante ejus fores nudis pedibus perseverans, metuebat, ne coronam Imperii amitteret, si totum annum excommunicatus elabi fieret.

Hinc etiam neuter amborum Principum, impetrata absolutione, melior extitisse legitur. Pœnitentiæ extortæ constantia deerat, & ex conjuncto probro non pudor salutaris nascebatur, sed irritabatur peccator, qui deinde acceptæ contumeliæ vindictam meditabatur. Quippe ut monet S. Chrysostronus; qui opprobriis laceffitur, audacior fit, modestiæ & reverentiæ limites transilit, ac corripientem se contemnit.

*Hom. 2. in
Tit. 1. 7.*

Ut acerbior esset Pœnitentiæ, mulctæ pecuniariæ adjiciebantur, quæ, priusquam concederetur Absolutio, exigebantur. Has vero ubi pœnitentes præstiterant, de reliquis facile indulgentiam impetrabant. Observaveris haud dubie, Lector, hunc

*Hist. lib.
LXXIV.
§. 46.*

hunc abufum a S. Hugone Lincol- *L. LXXXVI.*
 niensi fuiſſe repreſſum. *ſ. 44.*

Ita pœnitentia & abſolutio tam privatorum quam Principum in negotia temporalia degenerabant. Nec vacabat, diuturna probatione experiri, an corde contrito eſſet pœnitens, quem in finem Pœnitentia Canonica a veteribus fuit inſtituta; ſed prima cura erat, ad præſtandam cautionem de reſtitutione bonorum uſurpatorum, de damnis reſarciendis, & perſolvenda mulcta eum adigere, & quia pœnitentium, maxime Principum, plurimum intererat, ut effectus intortæ contra ſe excommunicationis vel Interdicti tolleretur, nihil habebant antiquius, quam Abſolutionem petere, adjecto jurejurando, quod intra præſtitutum tempus Eccleſiæ ſatiſfacturi eſſent, & niſi facerent, iterum Cœnſura ferirentur. Abſoluti ſæpe, quod promiferant, non exequabantur, tuncque, quaſi nihil actum fuiſſet, omnia erant repetenda. Nam peccator, cum ſincera non eſſet converſio, nulla ſatiſfaciendi ſolicitudine tenebatur,

Gg 4

poſt-

postquam per absolutionem obtinuerat, quod volebat, nempe postquam jura ademta iterum receperat, vel a metu ea amittendi fuerat liberatus.

*Morin. Pœn.
Lib 10. c. 24.
n. 8. &c.*

Hujus rei exempla vidisti, Lector, & in posterum multo plura occurrent. Sub idem tempus consuetudo introducta est, etiam in Pœnitentia secreta, audita Confessione, tum Satisfactione injuncta & acceptata, extemplo absolvendi; cum contra in antiqua Disciplina peccatores non nisi post totam vel certe magnam pœnitentiæ partem expletam absolverentur. Quæ mutatio argumentationibus Doctorum Scholasticorum nitebatur; absolutionem externam illi non esse denegandam, quem virtute contritionis, si ea cor ipsius penetratum videatur, internam a Deo jam accepisse, credere debeamus, tumque, si existeret in Gratia, opera satisfactionis majore merito esse peracturum (*). Sed confiderandum

(*) Obscurum sensum exhibere videtur hæc argumentatio, nisi primum membrum de
Cons

randum fuisset, hominis mentem spe
 obtinendi, quod non habet, multo a-
 crius, quam postquam illud adeptus
 est, grati animi honestate, aut amore
 fidelitatis, in iis quæ promisit servan-
 dis, stimulari. Ægrotanti major cu-
 ra est, modum in cibo & potu a Me-
 dico sibi præscriptum, ad recuperan-
 dam sanitatem tenendi, quam ad eam
 conservandam, postquam convaluit.
 Quis creditor debitori suo, etiam ju-
 ranti, se acceptam pecuniam intra
 certum temporis spatium persolutu-
 rum, antequam eam receperit, proti-
 nus chirographum reddat?

*Ibid. c. 25.
 n. 7. 8. &c.*

Ceterum modus pœnitentiam, seu
 opera satisfactionis injungendi, magis
 magisque recedebat a rigore anti-
 quorum Canonum, qui jam Confes-

G g 5 fariis

Confitentibus cum contritione, & secundum de
 Confitentibus cum attritione, quod Fleurius di-
 serte non explicat, accipiatur. Nam Confitens
 cum contritione ante Absolutionem in Gratia
 existere creditur. Aut nisi forte aliquis mem-
 brum alterum non de Gratia prima sanctifican-
 te, sed de sacramentali & adjuvante intelle-
 ctum velit.

fariis tanquam exempla, quibus dirigerentur, non amplius vero tanquam Regulas, quas tenerentur sequi, proponebantur, plerisque perperam præsummentibus, defecisse naturam, nec, ut olim, vires corporis ad jejunium ceterosque rigores ferendos pares esse. Non nulli Doctores usque adeo exorbitabant, ut dicerent, illos judaizare, qui antiquis Constitutionibus Canonicis ad literam inhærendum esse affirmarent. Jus quod antea solis Episcopis competebat, mitigandi pœnitentiam, sive de rigore operum sive de tempore aliquid relaxando, ad omnes Presbyteros extensum. Tandem introducta Regula generalis, pœnitentiam injungendam a libero Confessarii arbitrio pendere; cumque jam illa ætate Confessoriorum tam Sæcularium quam Regularium numerus esset maximus, quid mirum, si in hoc judicio non nunquam prudentia defuerit, & mos pœnitentiam levem pro peccatis gravibus imponendi sensim invaluerit.

*Guil. Paris.
de pœnic. c.
17. to. I. p.
592.*

§. XVI.

Illud quidem negari non potest, *Indulgentiæ.*
Indulgentiarum multitudinem, eas-
 que lucrandi facilitatem, *Confessa-*
 riorum perspicacissimorum zelo mul-
 tum obtitisse. Peccator ad jejunan-
 dum aut corpus suum flagellis cæ-
 dendum difficillime permoveri pot-
 erat, cui hunc rigorem levi eleemo-
 fyna, aut precibus in præstituta Ec-
 clesia peractis, redimere licebat. Nam
 Episcopi in Sæculo duodecimo &
 decimo tertio *Indulgentiam* concede-
 bant varia bona opera præstantibus,
 videlicet quidquam de suis facultati-
 bus ad fabricam Ecclesiæ, ad facta
 tecta Hospitii conservanda, ad ædi-
 ficia Reipublicæ, ad pontem con-
 struendum, firmandum aggerem, ad
 reparandum viæ publicæ pavimen-
 tum, conferentibus. Licet vero his
Indulgentiis tantum aliqua pœniten-
 tiæ pars relaxaretur, ubi tamen plu-
 res jungebantur, tota extingui pot-
 erat. Hæ sunt illæ *Indulgentiæ*, quas
 Concilium Lateranense IV. Discre-
 tionem

c. 62.

*Hist. Lib.**LXXXVII.*

s. 54.

tionem adversas & superfluas dicit, quod Ecclesiae claves contemptui exponant, & vim poenitentiae eludant. Ut igitur hos abusus coerceat, praecipit Concilium, ne in Dedicatione alicujus Ecclesiae major quam unius anni Indulgentia concederetur, etiam si complures adessent Episcopi. Quilibet enim suam, ab aliorum Episcoporum indulgentia distinctam, concedere ambiebat.

Guilielmus Episcopus Parisiensis, illius Saeculi Scriptor, Indulgentiarum rationem nobis exponit in hunc modum: *Cui potestas competit, satisfactionem poenalem imponendi, ei etiam jus est eandem vel augendi vel diminuendi, prout honori Divino, salutis animarum, publicae vel privatorum utilitati, expedire cognoverit. At manifestum est, majorem honorem Deo haberi, & majus praestari Fidelium animabus bonum, si construatur Ecclesia, in qua jugiter preces & sacrificia offerantur, quam si maxima poenitentiae tormenta peccator sustineat. Ergo Episcopus poenitentiam Peccatorum*

*De Sacram.
Ord. c. 13.
to. 1. p. 551.*

torum in majus bonum convertere tenetur. Et inferius: *Verisimile est, Sanctos in Cælo, quorum precibus tanta hominibus impertiri Dominus Deus solet, maxima beneficia illis impetrare, qui ipsis honorem eximium exhibent, cum Ecclesias, eorundem memorie sacras, exornant. Si Indulgentias, pro reparando ponte vel via publica concessas spectemus, hæc opera pie peregrinantibus, ad limina Apostolorum vel Hierosolymam pergentibus, prosunt, ut bonum omnibus Fidelibus commune silentio prætereamus.*

Verumenimvero hæc argumenta, si magni ponderis fuissent, sine dubio mentem Sanctorum Episcoporum, qui in primis Sæculis varios poenitentiae Canonicae modos instituerant, movissent. Sed viri sapientissimi, recentioribus multo perspicaciores, intelligebant, Deum ratione prope modum infinita ex eo plus honorari, cum Christianorum animi puris moribus & virtutibus excoluntur, quam cum Ecclesia ex lapidibus construitur & ornatur, vel cum in ea cantatur,

tur,

tur, Ritus sacri peraguntur, ceteraque omnia externa; nam ista solam speciem Religionis exhibent, cujus anima & substantia virtus existit. Porro quia paucorum Christianorum felicitas est, Innocentiam post Baptismum servare, prudentissimi illi Pastores, ab Apostolis instructi, maxima industria quæsierant omnia remedia possibile, quibus peccatores lapsi erigerentur, tumque postea secundi casus pericula removerentur, & meliora non invenerant, quam peccati foeditate proposita, eos ita permovere, ut sponte se ipsos jeuniis, vigiliis, solitudine, silentio, omni voluptatis genere abjecto, castigarent, voluntatem amplius non peccandi oratione & rerum æternarum contemplatione firmarent, ac tandem his operibus longo tempore animum exercebant, unde conversionis sinceritas cognosci posset. Quidquid contra objicias & arguteris, opera memorata melius & recta via ad salutem animarum ducebant, ideoque etiam perfectius ad Dei gloriam tendebant;

debant, quam eleemosynæ ad ædificandam vel decorandam Ecclesiam oblatae.

Peccatori vere pœnitenti, atque horrore peccati, & metu supplicii æterni, quo dignus est, perterritus, pœnæ omnes hujus mundi merito suo leviores videntur; qui vero beatum se putat, si facili negotio pœnas peccatorum redimere possit, non est sincere conversus, sed conscientiae stimulos extinguere cupit, & inanem pœnitentiæ speciem præbet. Denique credamus experientiæ; nunquam Christianos sanctiores quam illa ætate, qua pœnitentiæ Canonicae consuetudo vigeat, nunquam magis corruptos, quam postquam illa exolevit, habuimus.

Ponamus hujus rei exemplum capto facillimum. Quid de Rege diceret, qui perniciose clementia viam effugiendi supplicium omnibus reis offerret, nempe multas modicas, pensiones leves ad Arcem ædificandam, vel

vel ad milites alendos, obsequiose Regiam adire, paucis verbis precari veniam, & tandem, ad eluenda quaecunque scelera, aliquot annis in exercitu suo militare? an putas dicendum, hujus Principis Regnum bene administrari? an arbitraris, morum innocentiam, fidem in mercatu, securitatem in via publica, totius Reipublicae tranquillitatem salvam esse posse? an non magis existimas, fore, ut sub tali Rege vitia omnia & infrunita licentia grassentur, unde funestissimi effectus, quos solet producere impunitas, sequerentur? Similitudinem & paritatem, Lector, facile perspicias.

Itaque in memoriam reducenda est Regula, a S. Paulo tradita; non omnia, quae licent, semper etiam expedire. Ille enim Princeps, qui sceleratis omnibus parceret, sine dubio uteretur jure suo, cum talem praesumam, qui suprema potestate imperat; sed imprudentiae notam non effugeret. Idem affirmandum de Indulgenti

gentia; nemo Catholicorum dubitat, quin Ecclesia indulgentiam concedere possit, in quibusdam adjunctis etiam debeat, & denique hac potestate omni tempore usa fuerit. Sed Ministrorum Ecclesiae est, gratiam Matris nostrae communis sapienter dispensare, & cavere, ne eam sine fructu aut omnino noxie prodigant.

De Indulgentia, ad Bellum facrum proficilcentibus promitti solita, fusius dicere in aliud tempus differo.

Hujus vero sermonis filum abrumpo, idque unum, amice Lector, a te notari cupio. Satis a me demonstratum existimo, ea omnia, quae in Disciplina Ecclesiastica, ab annis quingentis sexcentisque, mutata invenimus, non auctoritate Episcoporum & Conciliorum, ad Disciplinam veterem emendandam, sed negligentia, ignorantia, errore, ex E-

Hist. Eccles. Tom. XVIII. Hh pi-

pistolis falsis, quales sunt Isidori Decretales, atque ex perversa Doctorum Scholasticorum argumentatione, nato, introducta fuisse. Faxit Deus, ut concessa nobis gratia, qua in Sæculo magis erudito nasci obtigit, utamur, & si Disciplinam antiquam revocare non possimus, saltem eam magni facere, revereri, & dolere amissam sciamus (*).

(*) Hæc a Fleurio in Theologos Scholasticos licentius jacta solummodo de eorum opinionibus circa Disciplinam Ecclesiasticam accipienda sunt, cum in Paragrapho XIII. dicat; Theologi Scholastici . . . sanæ Doctrinæ traditionem conservarunt. Si autem usque in hanc diem superfuisset Fleurius, non adeo haberet, quod de Theologis Scholasticis conquereretur, cum constet, præstantissimos nostræ ætatis Theologos non amplius multum speculationi sed Methodo Dogmaticæ, primorum sæculorum Disciplinæ, Historiæ Ecclesiasticæ, Conciliis, denique Antiquitati operam dare. Id enim ex Libris doctissimorum Virorum, haud ita pridem editorum, demonstratur. Ceterum
Fleu-

Fleurii sensum in hac Dissertatione, etsi plurima vera esse arbitrer, non ubique meum facio. Nihil tamen omisi, tum ne suspicio in me cadat, quod alia forsan etiam præteream, tum quod certissimum existimem, Virum Theologiæ vel sacrorum Canonum studiosum, aut Doctorem, nisi cum Fleurio ad hujusmodi Adnotationes animum advertat, nunquam, quodnam Regiminis genus Christus Dominus in Ecclesia sua instituire voluerit, quanta sit Pontificis Romani in Ecclesia potestas, quanta Conciliorum tum Oecumenicorum tum Provincialium auctoritas, quid Summo Pontifici de Jure tantum Canonico, quid de qualicunque demum consuetudine, competat, quænam fuerit Apostolica & antiqua Ecclesiæ Disciplina, quænam in Sæculis mediis, quænam hodierna sit, satis esse affecuturum.

Endlich glaube ich, daß hier der Ort sey meinem deutschen Protestanten und Uebersetzer des Herrn Fleury eine heylsame Ermahnung beyzubringen. Sonderlich weil die Herren Protestanten selbst die Abhandlungen des Fleury, als Meisterstücke, anrühmen. So soll dann unser Uebersetzer, wenn er etwann in seiner Arbeit bis daher kommen wird, in dieser meisterlichen Rede

H h 2

des

des Herrn Fleury anmerken, was er in dem zweyten Abschnitte saget: Non ignoro Auctoritatem Papæ &c. Ich weiß wohl, daß das Ansehen des Pabstes zur Haltung aller allgemeinen Kirchenversammlungen allzeit nothwendig gewesen sey Sozomenus aber saget, daß die Besorgung aller Kirchen wegen des Vorzugs seines Stuhles dem Pabste zugehöre. Und im dritten Abschnitte: Illud quidem constat &c. Das ist unstreitig, ob es schon nicht gar oft geschehen, daß Bischöffe, welche in den Versammlungen ihrer Provinzen unterdrucket worden, zu dem Pabst als dem Vorsteher aller Bischöffe und Vertheidiger der geistlichen Rechte ihre Zuflucht genommen. Ferner in dem X. Abschnitte: Pro sola Ecclesia Romana &c. Bey der einzigen römischen Kirche finde ich einen Erweis, warum die geistliche und weltliche Gewalt solle verbunden seyn.

Und nach wenig Worten: Timendum erat, ne ceteri Episcopum, alteri obnoxium &c. Es wäre zu befürchten gewesen, daß die andern Könige und Fürsten, wenn der römische Pabst eines einzigen aus ihnen Unterthan gewesen wäre, ihn als ihren allgemeinen Vater nicht hätten erkennen wollen.

Im

Im XIII. Abschnitte: Theologi Scholastici ... san-
 nae Doctrinae traditionem conservarunt &c. Die
 katholischen Theologen haben uns die reine
 Glaubenslehre erhalten. Dieses ist es eigent-
 lich, was unser Protestant aus dieser Abhand-
 lung des Fleury lernen soll. Fleury erkennet
 die römische Kirche allein, als die wahre von
 Christo dem Herrn gestiftete Kirche, und den
 Papst als das aufgestellte Oberhaupt; ob er schon
 alles dasjenige mit grosser Freyheit tabelt, was
 er ein Mißbrauch gewesen zu seyn glaubet. Wä-
 re ein Luther auch so bescheiden gewesen, so wä-
 re er ein Rechtglaubiger verblieben. So aber
 hat er in seiner Naserey das Kind nicht gewa-
 schen, sondern ertränket. Er hat sich auch Glau-
 benssätze umzustossen angemasset, und solche Leh-
 ren, die ihren richtigen Grund in der heiligen
 Schrift haben, als den Vorzug und die Gewalt
 des römischen Papstes über andere Bischöffe,
 und die ganze Kirche, in den Worten: Ego ro-
 gavi pro te, Petre, ut non deficiat Fides tua,
 & tu aliquando conversus confirma fratres
 tuos. Luc. Cap. XX. v. 32. Diese Stelle allein
 würde die Glaubensgegner übersühren, wenn sie
 ohne Vorurtheile wären. Nichts zugebenken,
 daß man vom Anfange des in Sachsen eingeführ-
 ten Christenthums solche Stellen der Schrift in

Sachsen selbst allzeit also ausgeleget hat. Denn die Antwort, daß die Worte Christi nur von Petro allein und den Aposteln, die um ihn herumbstanden, und von keinen Nachfolgern, zu verstehen sey, ist eben so matt und unerträglich, als wenn man fragen wollte, warum die Protestanten noch immer das Abendmahl austheilen, da doch Christus solches niemand andern als den Aposteln, die mit ihm an der Tafel saßen, befohlen hätte.

HISTO.